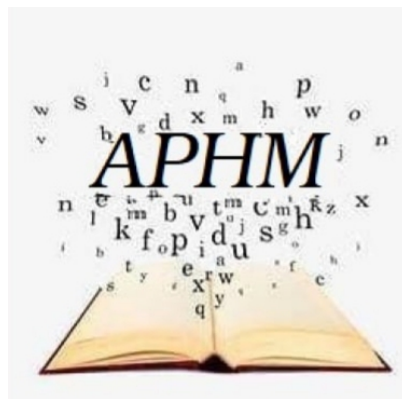

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ
КАФЕДРА РОМАНО-ГЕРМАНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

ХУДОЖНІ ФЕНОМЕНИ В ІСТОРІЇ ТА СУЧАСНОСТІ
(«ГЛОБАЛЬНЕ ТА САМОБУТНЄ: КОМПОЗИЦІЯ ЧИ ОПОЗИЦІЯ?»)

Тези доповідей
ІХ Міжнародної наукової конференції

(7 квітня 2023 року, м. Харків, Україна)

Харків – 2023

УДК 80:378.147.091(063)

*Реєстраційне посвідчення УкрІНТЕІ МОН України
(№ 590 від 22 грудня 2022 року)*

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
(протокол № 8 від 1 травня 2023 року)*

Голова оргкомітету: *Тетяна ЧЕРКАШИНА*, доктор філологічних наук, доцент (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна).

Заступник голови оргкомітету: *Ірина РУДНЄВА*, кандидат педагогічних наук, доцент (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна).

Члени оргкомітету: *Марія БСЛЯВСЬКА*, кандидат філологічних наук (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Ольга ВАСИЛЬЄВА* (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Сімона МЕРКАНТІНІ*, кандидат філологічних наук (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Наталія ОНІЩЕНКО*, кандидат філологічних наук, доцент (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Ігор ОРЖИЦЬКИЙ*, доктор філологічних наук, доцент (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Богдан ПАРАМОНОВ* (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Діана ПЕСОЦЬКА*, кандидат філософських наук (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Ганна САТАНОВСЬКА*, кандидат філологічних наук (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Ірина СКРИПНІК*, кандидат філологічних наук, доцент (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Інга ЯЦЕНКО* (Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Україна); *Олег РУМЯНЦЕВ*, доктор філологічних наук, доцент (Палермський університет, Італія); *Русудан МАХАЧАШВІЛІ*, доктор філологічних наук, професор (Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна).

Секретарі: *Михайло БОНДАРЕНКО, Ганна ВЕТЧИНКІНА.*

Адреса оргкомітету: каб. 7-73, кафедра романо-германської філології, факультет іноземних мов, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, майдан Свободи, 4, Харків, Україна, 61022.

тел.: (057)707-52-65

Художні феномени в історії та сучасності («Глобальне та самобутнє: композиція чи опозиція?»): тези доповідей ІХ Міжнародної наукової конференції. (7 квітня 2023 року, м. Харків, Україна). – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2023. – 93 с.

ISBN 978-966-285-767-2

У збірнику представлені тези доповідей міжнародної наукової конференції, присвяченої проблемам літературознавства, лінгвістики, перекладознавства, методики викладання іноземних мов і літератур. Для наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів філологічних спеціальностей. За зміст та достовірність фактів, викладених у тезах, відповідальність несуть автори. Усі тези перевірено на наявність текстових запозичень за допомогою системи StrikePlagiarism.com.

УДК 80:378.147.091(063)

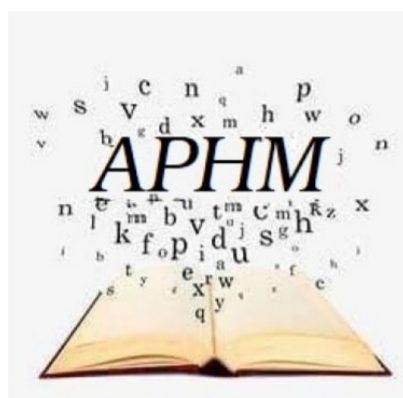
ISBN 978-966-285-767-2

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2023

© Колектив авторів, 2023

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
V. N. KARAZIN KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY
FOREIGN LANGUAGES SCHOOL
DEPARTMENT OF THE ROMAN AND GERMAN PHILOLOGY

ARTISTIC PHENOMENA IN HISTORY AND MODERNITY
(«GLOBAL AND LOCAL: COMPOSITION OR OPPOSITION?»)

**Abstracts Collection of
The IX International Scientific Conference**

(April 07, 2023, Kharkiv, Ukraine)

Kharkiv – 2023

UDC 80:378.147.091(063)

*Certification UkrINTEI Ministry
of Education and Science of Ukraine № 590 dated 22.12.2022*

*Approved for publication by the decision of the Academic Council
of the school of foreign languages of V. N. Karazin Kharkiv National University
(Protocol № 8 dated 01.05.2023)*

Head of the organizing committee: *Dr Tetiana CHERKASHYNA* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine).

Deputy Head of the organizing committee: *PhD Iryna RUDNIEVA* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine).

Members of the organizing committee: *PhD Maria BIELIAVSKA* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *Olha VASILIEVA* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *PhD Simona MERCANTINI* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *PhD Natalia ONISHCHENKO* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *Dr Ihor ORZHYTSKII* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *Bohdan PARAMONOV* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *PhD Diana PESOTSKA* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *Hanna SATANOVSKA* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *PhD Iryna SKRYPNIK* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *Inha YATSENKO* (V. N. Karazin Kharkiv National University, Ukraine); *Dr Oleg ROUMYANTSEV* (University of Palermo, Italy); *Dr Rusudan MAKHACHASHVILI* (Borys Hrynchenko Kyiv University, Ukraine).

Secretaries: *Mykhailo BONDARENKO, Hanna VETCHYINKINA.*

Address of the organizing committee: 7-73, Department of Roman and German Philology, School of Foreign Languages, V. N. Karazin Kharkiv National University, Svobody sq., 4, Kharkiv, Ukraine, 61022.

tel.: (057)707-52-65

Artistic phenomena in history and modernity («Global and local: composition or opposition?»): Abstracts Collection of the IX International Scientific Conference. (April 07, 2023, Kharkiv, Ukraine) Kharkiv: V. N. Karazin Kharkiv National University, 2023. – 93 p.

ISBN 978-966-285-767-2

The collection presents abstracts of report of the International scientific conference devoted to the problems of literary criticism, linguistics, translation studies, methods of teaching foreign languages and literatures. For researches, teachers, graduate students, students of philological programs. The authors are responsible for the content and accuracy of the facts set forth in the abstracts. All abstracts were tested for plagiarism through the StrikePlagiarism.com.

UDC 80:378.147.091(063)

ISBN 978-966-285-767-2

© V. N. Karazin Kharkiv National University, 2023
© The team of authors, 2023

ЗМІСТ / TABLE OF CONTENTS

THE EVOLUTION OF THE RECIPE AND ITS SOCIOCULTURAL IMPLICATIONS

Viktória ALBERT, Judit SZITÓ.....10

ВІДОБРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ФРАНЦУЗЬКОГО НАРОДУ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ З ГАСТРОНОМІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ

Ангеліна АЛЬБОЦА.....12

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Катерина БАРАНІК.....13

MULTICULTURALISM OF FEMALE CHARACTERS IN 'MARVEL CINEMATIC UNIVERSE'

Marharyta BEREZHNA.....14

ПАТРІОТИЗМ ТА КОСМОПОЛІТЗМ: СУЧАСНА РЕЦЕПЦІЯ КОНЦЕПТІВ

Марія БЕЛЯВСЬКА, Ганна САТАНОВСЬКА.....15

INGLÉS COMO HERRAMIENTA DE COMUNICACIÓN INTERNACIONAL

Anastasiia BYCHKOVA17

КОД «FIN'AMOR» В ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

Ольга БОГОВІН.....18

ДРАМАТУРГІЯ УКРАЇНСЬКОГО ОПОРУ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ (2014-2023 РОКИ)

Олена БОНДАРЕВА.....20

КОНФЛІКТ САМОІДЕНТИЧНОСТІ В ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИХ СТОСУНКАХ

Михайло БОНДАРЕНКО.....21

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДИТЯЧИХ КНИГ В АСПЕКТІ МУЛЬТИЛІНГВІЗМУ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Марина ВАРДАНЯН.....23

КОМПОЗИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ П'ЄСИ ЕРІКА-ЕММАНЮЕЛЯ ШМІТТА «ГІСТЬ»

Ольга ВАСИЛЬЄВА.....25

СУБ'ЄКТИВІЗМ КАТЕГОРІЇ ЕПІСТЕМІЧНОЇ МОДАЛЬНОСТІ <i>Марина ВОРОНІНА</i>	26
THE INTERACTION BETWEEN THE HUMAN AND SOCIETY IN JAMES BOWEN'S 'A STREET CAT NAMED BOB' <i>Switłana HAJDUK</i>	27
НОВІТНЯ АВТОПЕРЕДМОВА ПИСЬМЕННИКА: КОМПОЗИЦІЯ І ОПОЗИЦІЯ <i>Валентина ГАЛИЧ</i>	29
БЕЛЕТРИСТИКА / ДОКУМЕНТАЛІСТИКА: ФРОНТИР <i>Олександр ГАЛИЧ</i>	30
ОБРАЗ "ІНШОГО" У ЗБІРЦІ МАНДРІВНИХ НАРИСІВ ЛЕОНІДА НЕДОЛІ "ЖОВТІ БРАТИ: КРІЗЬ ХІНУ" (1929) <i>Олена ГОЛОТА</i>	31
ПИСЬМЕННИЦЬКІ НЕОЛОГІЗМИ У МОВІ ФРАНЦУЗЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ <i>Максим ГРИГОР'ЄВ, Вячеслав ЩИРОВ</i>	32
Б(У/И)ТТЯ МИТЦЯ В ТОТАЛІТАРНОМУ СУСПІЛЬСТВІ (ЗА РОМАНОМ В. ДАНИЛЕНКА «КЛІТКА ДЛЯ ВИВІЛЬГИ») <i>Людмила ДАНИЛЕНКО</i>	34
АНТОЛОГІЇ ЯК НОВА МОДЕЛЬ ФІКСАЦІЇ ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ <i>Олександра ЄРЕМЕНКО</i>	35
МАРКЕРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНІ «ХОЗАРСЬКИЙ СЛОВНИК» МИЛОРАДА ПАВИЧА <i>Світлана ЖУРБА</i>	36
DALMATIAN IDENTITY IN SOME VENETIAN WRITINGS OF THE 18TH CENTURY <i>Nicoletta CABASSI</i>	38
УКРАЇНСЬКІ ТВОРИ ДЛЯ ДІТЕЙ НА ІСТОРИЧНУ ТЕМУ: НАЦІОНАЛЬНА СВОЄРІДНІСТЬ, ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА <i>Віталіна КИЗИЛОВА</i>	38

NON-LINEAR NARRATIVE IN MODERN SCREEN ADAPTATIONS OF LITERATURE: THE CASE OF ANNA FRANK TAGEBUCH <i>Alina LEGEYDA</i>	41
EL APORTE DE LA POÉTICA SEMITA-HEBREA-CRISTIANA A LA POÉTICA DE LA LIBERACIÓN <i>Luis Alberto LÓPEZ HERRERA</i>	43
КОНЦЕПТ ПОДОЛАННЯ В ЕСЕ ДЖУЛІАНА БАРНСА ПРО МЕРІ КАССАТ: КОГНІТИВНО-ПОЕТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ <i>Тетяна ЛУНЬОВА</i>	47
КОНЦЕПТ ПОДОЛАННЯ У ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ <i>Тетяна ЛЯХ</i>	50
ХУДОЖНЯ РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ІСТОРИЧНИХ ПОДІЙ ГАЙДАМАЦЬКОГО РУХУ У ТВОРЧОСТІ ПАНАСА МИРНОГО <i>Ольга МАТВЄЄВА</i>	51
НАРОДНІ УЯВЛЕННЯ ТА АВТОРСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СТИХІЇ ВОГНЮ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНІСТИКИ І. ФРАНКА) <i>Тетяна МАТВЄЄВА</i>	53
ЧИТАЮЧИ ГЕРОДОТА: АМАЗОНКИ, СКІФИ ТА АТЛАНТИДА В ЛІТЕРАТУРІ ЯК МАРКЕР СПІВПРИЧЕТНОСТІ ДО ІСТОРІЇ <i>Ольга НОВИК</i>	55
WILLIAM SHAKESPEARES ZITATE IM DEUTSCHEN ALS TRANSLINGUALES PHÄNOMEN <i>Nataliia ONISHCHENKO</i>	56
UNA APROXIMACIÓN AL ANÁLISIS DE LAS TRADUCCIONES DE LESIA UKRAÍNKА AL ESPAÑOL <i>Ígor ÓRZHITSKIY</i>	57
УСВІДОМЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ В ІНОКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ М. ДЮРАС «КОХАНЕЦЬ» <i>Богдан ПАРАМОНОВ</i>	58
РОМАН «ТАКИЙ ВЖЕ СВІТ» ПІО БАРОХА, ЖИТТЄВИЙ ЛАБІРИНТ КОСМОПОЛІТА <i>Аліна ПАШКОВА</i>	60

МІЖКУЛЬТУРНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ТА ЛІТЕРАТУРНИЙ ТЕКСТ <i>Діана ПЕСОЦЬКА, Жанна КУЩЕНКО</i>	62
ВІДОБРАЖЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРИ В КУЛЬТУРЕМАХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ <i>Лідія ПІХТОВНІКОВА</i>	63
UTOPIAS AND HETEROTOPIAS IN THE NARRATIVE SYSTEM OF THE NOVEL <i>THE PATRIOTS</i> BY SANA KRASIKOV <i>Gloria POLITI</i>	66
“DEATH IN BABYLON, LOVE IN ISTANBUL”: COMMUNICATION BARRIER AND INTERCULTURAL COMMUNICATION <i>Iryna PRUSHKOVSKA</i>	68
ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ <i>Богдана ПУГАЧ, Ірина РУДНЄВА</i>	69
МОТИВАЦІЯ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СЕРЕД ІТАЛІЙСЬКИХ СТУДЕНТІВ-СЛАВІСТІВ (ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ) <i>Oleg RUMYANTSEV</i>	70
ХОРХЕ ЛУЇС БОРХЕС ЯК ПРЕДСТАВНИК КОСМОПОЛІТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ <i>Марина СВІТЛИЧНА</i>	72
TWITTER COMMUNICATION OF FRENCH POLITICIANS AS A REACTION TO RUSSIAN FULL-SCALE INVASION OF UKRAINE (BASED ON THE ACCOUNTS OF VALERIE PECRESSE, <i>ÉRIC ZEMMOUR</i> AND MARINE LE PEN) <i>Olena SIDEN</i>	73
BILINGÜISMO EN EDUCACIÓN Y COMUNICACIÓN INTERCULTURAL <i>Vitalii STEPANOV</i>	75
PATRIOTISM IN A HUNGARIAN POEM AND ITS TRANSLATIONS INTO ENGLISH <i>Bálint SZELE</i>	76

НЕОБХІДНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ
ТРАДИЦІЙ ТА САМОБУТНОСТІ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ ПРИ
ПЕРЕКЛАДІ

Дана ТУРЧАНІНОВА.....77

SEL ACTUALIZATION OF THE CONCEPT RESILIENCE: A LANGUAGE
TEACHING DIMENSION

Galina UTKINA, Iuliia SHAMAIEVA.....78

ПОВЕРНЕННЯ ДО ДЖЕРЕЛ: НАЦІОНАЛЬНІ ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНИ В
ПЕРЕКЛАДІ ДМИТРА ФЕДОРЕНКА

Ольга ФЕДОРЕНКО.....79

THOMAS NASHE'S PATRIOTISM: SPECIFICITY AND FICTIONAL
REPRESENTATION

Liudmyla FEDORIAKA.....80

НУЛЬОВИЙ МЕРИДІАН ЯК ЗНАК ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЇ МЕЖ У
ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ. «РАДІО НІЧ» ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА

Галина ХОМЕНКО.....83

ГАСТРОНІМИ ЯК ІНДИКАТОРИ НАЦІОНАЛЬНОГО ТА
ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНОГО (НА ПРИКЛАДІ СУЧАСНОЇ ФРАНЦУЗЬКОЇ
ПРОЗИ)

Тетяна ЧЕРКАШИНА, Сімона МЕРКАНТІНІ.....84

THE NEW YORK GROUP AND THE UKRAINIAN POETRY OF ÉMIGRÉS

Iryna SHYLNKOVA.....86

РЕТРОСПЕКЦІЯ НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛУ «ВІТЧИЗНА»: (НА
МАТЕРІАЛІ ПОЕМИ «ДОРОШЕНКО» І. КАЛИНЕЦЬ)

Марина ШТОЛЬКО.....87

ПОВІДОМЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ ДИСТАНЦІЇ У
ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ОНЛАЙН

Інга ЯЦЕНКО.....89

THE EVOLUTION OF THE RECIPE AND ITS SOCIOCULTURAL IMPLICATIONS

Viktória ALBERT¹, Judit SZITÓ² (Budapest, Hungary)

¹ PhD in Linguistics, Full Professor, Department of English Language and Literature, Kodolányi János University, dr.albertviki@gmail.com

² PhD, Professor, Department of English Language and Literature, Kodolányi János University, szitojudit@hotmail.com

As gastronomical culture has become more and more fashionable, talking and writing about food has also gained prestige [9]. Even with the proliferation of culinary discourse research, little attention has been paid to how recipes have assumed their current format and what sociocultural implications this entails. Using a diachronic perspective, the study aimed to uncover sociocultural changes through changes in the language and structure of recipes. The study revealed that the language and structure of recipes, the role of cookbook authors, and the type of intended audience have changed, as well as the purpose of cookbooks has moved from aide-memoirs to “edutainment” [8: 310].

Indeed, the first recipes recorded in *Forme of Cury* (1390) [5] are characterized by the simplicity of instructions. Since oral tradition dominated this period, the style is “listener-friendly” [1: 4]. Because it was believed that anyone could prepare those dishes, the recipes were not as detailed and were perceived as reminders of the steps that the cook needed to follow [ibid]. The recipes initially consisted of a title and a cooking method, with the ingredients being indicated in the description. In less than two hundred years, *A Proper Newe Booke of Cookery* (1575) [4] provided more detailed guidance as to the preparation and specified some measurements and tools. However, recipes still lacked their most distinctive feature – a list of ingredients – that would distinguish them from other genres.

It was only with the publication of *Boston Cookbook* (1884) that recipes started to assume the format they have today. Mrs Lincoln added detailed measures to guide housewives who might have been confused about what “butter the size of an egg” meant and tabulated the list of ingredients to make it stand out visually [2: 222]. It was, however, not until recently that the recipes uniformly separated the list of ingredients and numbered steps. Even the recipes in best-selling cookbooks published in the USA in the middle of the 20th century did not have the format we are expecting today [7].

Recipes have developed distinct syntactic, semantic, and discourse features [3: 55], and they are often accompanied by illustrations and, more recently,

photographs of the food and its preparation. This resulted in a new “creolized” [6: 180-181] text type.

Overall, cookbook writing has advanced to a new level: it has become an entire industry. In addition to printed books, e-books, and magazines, recipes circulate on various online platforms, such as Instagram, Facebook, YouTube channel, TikTok, blogs or vlogs. The recipe structure has undergone a complete overhaul, with the list of ingredients accompanied by detailed information about measurements, tools, nutritional and calorie details, as well as visuals (pictures and/or videos). Also, writers can stay in closer touch with their readers via the comments section, which, besides its feedback function, further contributes to the sense of closeness between them.

REFERENCES

1. Albert V., Szitó J. A story of two pies: Structural and functional characteristics of Medieval and Early New English apple pie recipes. In: *Freeside Europe Online Academic Journal*, Issue XIII, 2022. pp. 1-16. DOI: 10.51313/Freeside-2022-01
2. Aresty B. E. *The Delectable Past: The Joys of the Table – from Rome to the Renaissance, from Queen Elizabeth I to Mrs Beeton*. New York: Simon & Schuster, 1964. 254 p.
3. Cotter C. Claiming a Piece of the Pie: How the Language of Recipes Defines Community. In: *Recipes for Reading: Community Cookbooks, Stories, Histories*. Amherst: University of Massachusetts Press, 1997. pp. 51-72.
4. Frere C.F. (ed.). *A Proper Newe Booke of Cokerye*. Cambridge: W.Heffer & Sons Ltd., 1913. 124 p.
5. Pegge S. (ed.). *Forme of Cury: A Roll of Ancient English Cookery Compiled*. 1780. 188 p.
6. Sorokin Y.; Tarasov Y. Kreolizovanniye teksty i ikh kommunikativnaya funktsiya. In: *Optimizatsiya rechevoho vozdejstviya [Creolized Texts and their Communicative Function]*. Moskva: Nauka, 1990. pp. 180-186.
7. Szitó J., Albert V. (under preparation) A comparison of pre-internet English and Hungarian cookbooks and recipe texts.
8. Tominc, A. Tolstoy in a recipe: Globalisation and cookbook discourse in postmodernity. *Nutrition & Food Science*, 44(4), 2014. pp. 310–323.
9. Veszelszki Á. Gasztrohelyesírás: a kulináris diskurzustól az étel- és italnevek írásmódjáig. In: *A nyelvtudomány aktuális kérdései. Tanulmányok Nyomárkay István emlékére*. Budapest: MTA Modern Filológiai Társaság.

ВІДОБРАЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ФРАНЦУЗЬКОГО НАРОДУ У ФРАЗЕОЛОГІЗМАХ З ГАСТРОНОМІЧНИМ КОМПОНЕНТОМ

Ангеліна АЛЬБОЦА¹ (Харків, Україна)

*¹ студентка магістратури ОП “Французька мова та література і переклад та англійська мова” кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
angelina9493@ukr.net*

Мова і культура взаємопов'язані, і зв'язок цей є двостороннім: за допомогою мови формуються уявлення суспільства про культуру, а культура, у свою чергу, визначає характер розвитку мови.

Гастрономія є невід'ємною складовою культури того чи іншого народу. Особливості національної кухні, способи і процеси приготування їжі, традиції застіль тощо дозволяють висвітлити зв'язки між поколіннями, що є важливим для вивчення і кращого розуміння менталітету того чи іншого народу.

Іншим явищем, завдяки якому можна пізнати культуру, є фразеологія, оскільки завдяки своїм характерним ознакам (сталість виразів, їхня влучність, неможливість дослівного перекладу на іншу мову тощо) підкреслює колорит національної мови, дозволяє зрозуміти логіку й менталітет певного народу.

Незважаючи на те, що питання дослідження гастрономічного дискурсу становить значний інтерес для наукового світу, станом на даний час відсутня чітка термінологія на його позначення, що зумовлює також різноманіття класифікацій безпосередньо фразеологізмів з гастрономічним компонентом.

Французька кухня по праву визнається колискою кулінарного мистецтва. Багатство рецептів щодо всіх категорій страв (закуски, основні страви, супи, десерти), а також різноманітність продуктів, що використовуються при приготуванні їжі, безперечно демонструє важливе місце кулінарії для культури французького народу. Очевидним є і те, що такі особливості національної кухні відображаються і на французькій мові, зокрема на її фразеологічному складі.

Аналіз історії походження окремих фразеологізмів з гастрономічним компонентом дозволяє зробити висновок про багатство джерел поповнення фразеологічної картини французької мови (закони природи, історичні передумови, особливості ведення побуту у певний період тощо), що, у свою чергу, дозволяє краще пізнати культуру французького народу в ретроспективі, а також визначає перспективи подальших наукових розвідок цього питання.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Катерина БАРАНІК¹ (Харків, Україна)

¹ старший викладач кафедри східних мов та міжкультурної комунікації факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, baranik6814@gmail.com

В умовах наших реалій дуже великої уваги набуває необхідність володіння іноземними мовами, китайська мова не є виключенням. Програмою навчання студентів факультету іноземних мов передбачається ґрунтовне вивчення китайської мови. Мовна підготовка полягає не лише у теоретичному, а й у практичному опануванні ними мови з метою застосування в різних сферах діяльності.

Оскільки вивченню китайської мови сприяє метод двобічного перекладу з використанням адаптованих китайських текстів, викладач з метою отримання ґрунтовних знань розподіляє, студентів на три групи. Студенти однієї з груп читають текст мовою оригіналу, студенти другої групи – перекладають рідною мовою, а студенти третьої – трансформують речення, коригуючи (з допомогою викладача) та доповнюючи його. При застосуванні такого методу малий проміжок часу є можливість опановують всі три види роботи з текстом.

Під час навчання практиці перекладу корисно використовувати монологічне або діалогічне мовлення. Студентам пропонується по черзі ставити запитання до прочитаного тексту і відповідати на них, потім переказувати цей текст китайською мовою. Викладачам ПП необхідно привчати студентів до сприйняття китайської мови з аудіозаписів. Приблизно 60% матеріалу, що застосовується у різних китайських методиках для перевірки знань, побудовані на вправах, пов'язаних із сприйняттям тексту з голосу, адже це є самий дієвий та найскладніший етап, під час якого набуваються знання та перекладацькі навички. Під час

такої практики студенти навчаються сприймати різний спосіб мовлення, вимову, зміну гучності звучання, швидкість мовлення співрозмовника.

Отже, можна зробити висновок, що всі методичні аспекти при викладанні теорії та практики перекладу китайської мови, спрямовані на навчання студентів усному та письмовому перекладу, розуміння думки співбесідника та чітку передачу інформації. Також, під час перекладу текстів майбутнім перекладачам необхідно не лише відпрацьовувати лексико-граматичні, стилістичні моделі, художні засоби, а й розширювати та поглиблювати знання з історії, літератури, культури, політики, економіки країни, мова якої вивчається.

MULTICULTURALISM OF FEMALE CHARACTERS IN *MARVEL CINEMATIC UNIVERSE*

Marharyta BEREZHNA¹ (Zaporizhzhia, Ukraine)

¹ *candidate of philological sciences, Associate Professor at the Department of English Translation Theory and Practice, Zaporizhzhia National University, margaret.berezhna@gmail.com*

The presentation of what the viewer wants and expects has turned cinema into a mass consumer industry, spreading into a universal space. Considering the influence of cinema on the mass spectator, it is important how multicultural reflections take place in cinema films [1, p. 230].

Olufidipe & Echezabal note that the power of female roles is heavily undermined and sexualized both in the *Marvel Cinematic Universe* and generally in films. In the viewer's eyes, these films uphold a patriarchal structure and reinforce social norms that objectify women in their workplace and elsewhere. Being the highest-grossing film franchise of all time and notably one of the most popular, the *MCU* sets an example not only for their competitors, but for their female audience as well. Even though they are fictional, these representations mold cultural standards of female identity and influence behavior [3, p. 12]. However, since 2008, the franchise has been demonstrating a significant shift in the representation of female characters, thus changing their perception by the wide public. Female characters gradually become more active, outspoken, and free to act upon their own decisions and pursue their own goals. Their visual, racial and cultural representation also changes. The age, nationality, ethnicity, skin color, race, and even species of the heroines become greatly varied [2].

Traditional white American heterosexual characters (Laura Barton, Peggy

Carter, Carol Danvers, Jane Foster, Christine Palmer, May Parker, and Virginia Potts) have had to make room for black women of American and African origin (including lesbian Aneka and Ayo, Wakandian warriors, and King Valkyrie of Asgard), female characters of Asian (Xu Xialing), Latino (America Chavez), Korean (Helen Cho), and Pakistani-American Muslim origin (Kamala Khan). The range is further diversified by Norse mythology characters (Frigga, Hela and Sif), AI (Friday, Karen and the Supreme Intelligence), and representatives of extraterrestrial races (Ayesha, Gamora, Mantis, Mar-Vell, Nebula, Proxima Midnight), including a transgender character Miek, first depicted as a Sakaaran male insectoid warrior, who later metamorphoses to a female form.

REFERENCES:

1. Arisoy E. Multiculturalism in Cinema in the Context of Popular Culture. In: Ozlen Ozgen, eds. Handbook of Research on Consumption, Media, and Popular Culture in the Global Age. Hershey, PA: Information Science Reference, 2020. P. 230-245.
2. Berezhna M. The Maiden Psycholinguistic Archetype (Marvel Cinematic Universe). Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2022. № 58 (у друці).
3. Olufidipe F., & Echezabal Y. Superheroines and Sexism: Female Representation in the Marvel Cinematic Universe. Journal of Student Research, vol. 10, no. 2, 2021. P. 1-15.

ПАТРІОТИЗМ ТА КОСМОПОЛІТІЗМ: СУЧАСНА РЕЦЕПЦІЯ КОНЦЕПТІВ

Марія БЕЛЯВСЬКА¹, Ганна САТАНОВСЬКА² (Харків, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, m.bieliavska@karazin.ua

² кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, hannasatanovska@karazin.ua

Патріотизм (від грец. PATRIS – вітчизна, це морально-політичний принцип; соціальне відчуття, сутність якого є любов до батьківщини, відданість їй, гордість за її минуле та дійсне, прагнення захищати її інтереси. Патріотизм закріплений у століттях відокремлених держав та являє собою одне з найглибінніших людських почуттів.

Лінгвісти вважають, що історичні елементи патріотизму у вигляді прихильності до рідної землі, мови та традицій, - формуються ще здавна. У класовому суспільстві кожен клас (купецтво, селяни, робітники) висловлюють своє ставлення до вітчизни крізь властиві йому специфічні інтереси. В умовах формування націй та утворення національних держав, патріотизм стає невід'ємною складовою суспільної свідомості.

З розвитком сучасного суспільства відкривається суперечливий характер патріотизму : із перетворенням окремих прошарків на соціальні елементи, їхній патріотизм перестає відображати загальнонаціональні інтереси (як то було під час боротьби із феодалізмом). Ця тенденція може легко переростати в космополітизм – (від грец. KOSMOPOLITES – громадянин світу), коли при напускному патріотизмі, образ життя та мислення людей переростає у відмову від патріотичних почуттів, від національної культури і традицій в ім'я «єдності пролетарів усіх країн», або «єдності роду людського»... Існують думки, що космополітизм відрізняється від патріотизму лише межами поняття «своє», чи воно обмежується географічними та політичними кордонами, або ж сягає планетарного масштабу. Але, треба зазначити, що космополітизм (у будь-яких його формах) виражає прагнення окремих прошарків суспільства до соціального панування (теорії світових революцій), до створення «світового уряду», тощо.

Патріотизм не проповідує національну відокремленість та виключність, недовіру іншим націям та національну ворожнечу. Патріотизм враховує, що нація – це форма єдності людей, що сформувалася історично на засадах загальної території, умов життя, економіки, мови, специфічних рис характеру (що виявляються у національній своєрідності та самобутності культури). Патріотизм заохочує дружні зв'язки усіх націй, народностей, етносів і держав, культурний обмін, спільні наукові та суспільні заходи. Він не має нічого спільного із «розмиттям кордонів» : коли одна держава «втрачає свої кордони» - вона неодмінно проникає за межі інших.

INGLÉS COMO HERRAMIENTA DE COMUNICACIÓN INTERNACIONAL

Anastasiia BYCHKOVA¹ (Cádiz, España)

¹ PhD student, Philology Department, Faculty of Philosophy and Arts, University of Cadiz, dubelt7733@gmail.com

El contacto de culturas y lenguas en particular son fenómenos tan antiguos casi como la humanidad: cuando distintas comunidades lingüísticas establecen relaciones entre sí, comienzan las influencias recíprocas entre sus lenguas. Pero en el mundo moderno en el que vivimos, podemos ver que este contacto no sucede solamente en un mismo espacio geográfico en el que coexisten dos o más lenguas (Weinreich, 1953) sino también a través de la influencia económica, política y cultural de los Estados Unidos en el mundo en general. El inglés se aprende casi en cada país, aunque este no comparta fronteras con el mundo anglófono. Este idioma se ha convertido en lingua franca para el mundo de comercia, ciencia, turismo, negocios, política y muchas otras áreas de la vida del ser humano. España, y Andalucía en particular, no es una excepción. Tanto en el nivel nacional como local existen varias legislaciones que controlan el aprendizaje de los idiomas extranjeros en todos los niveles educativos. La política lingüística del país está claramente enfocada en el fomento del plurilingüismo y multiculturalismo a través de la enseñanza bilingüe. En la actualidad en Andalucía hay 1250 centros bilingües (Consejería de Desarrollo Educativo y Formación Profesional de la Junta de Andalucía), entre ellos 707 colegios de Primaria y 543 institutos de la Secundaria. De todos ellos, 1159 (92,7%) son bilingües de español e inglés. En la provincia de Cádiz hay 149 centros bilingües, 83 de Primaria y 66 de Secundaria. De estos, 137 (91,9%) son bilingües en inglés.

Aparte de la política del estado, lo que verdaderamente importa es la opinión de la sociedad moderna en cuanto a la influencia y la importancia del inglés. Según nuestro estudio llevado a cabo hace un año, las actitudes de los jóvenes andaluces hacia el inglés son mayormente positivas. Los datos de este mismo estudio demostraron que un gran porcentaje de jóvenes andaluces aprende el inglés por el hecho de que este es una condición imprescindible para conseguir un trabajo de prestigio o para irse de España en busca de una vida mejor. Algunos subrayan la importancia del aprendizaje del inglés como una lengua para fines específicos (profesionales) sin profundizarse en los aspectos culturales. Pero ¿sería posible llevar a cabo una comunicación exitosa sin haber estudiado previamente la cultura de nuestro interlocutor?

LITERATURA

1. Unión Europea. Conclusiones del Consejo, de 20 de mayo, sobre el multilingüismo y el desarrollo de competencias lingüísticas. Diario Oficial de la Unión Europea. Bruselas, 14 de junio de 2014, núm. 183, pp. 26-29.
2. Junta de Andalucía. Acuerdo de 22 de marzo de 2005, del Consejo de Gobierno, por el que se aprueba el Plan de Fomento del Plurilingüismo en Andalucía. Boletín Oficial de la Junta de Andalucía - Histórico del BOJA. Boletín número 65 de 05/04/2005. <https://www.juntadeandalucia.es/boja/2005/65/5>
3. Junta de Andalucía. Acuerdo de 24 de enero de 2017, del Consejo de Gobierno, por el que se aprueba el Plan Estratégico de Desarrollo de las Lenguas en Andalucía Horizonte 2020. Boletín Oficial de la Junta de Andalucía - Histórico del BOJA de 06/02/2017. https://www.juntadeandalucia.es/export/drupaljda/plan_estrategico.pdf
4. Instituto Nacional de Estadística. Centros por Comunidades y Ciudades Autónomas y Nivel Educativo. <https://www.ine.es/jaxi/Tabla.htm?tpx=26107&L=0> Última consulta 31.01.2023
5. Weinreich, U. (1953). Languages in Contact. New York: Linguistic Circle of New York.

КОД «FIN'AMOR» В ІСТОРИКО-ЛІТЕРАТУРНІЙ РЕТРОСПЕКТИВІ

Ольга БОГОВІН¹ (Бердянськ-Запоріжжя, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, доцент кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства факультету філології та соціальних комунікацій, Бердянський державний педагогічний університет (м. Запоріжжя), olgabogovin@gmail.com

Поняття «куртуазії» в першу чергу має на увазі специфічне розуміння кохання-служіння юного лицаря Прекрасній Дамі. Це поняття складне, багатоаспектне і ще не знайшло повного висвітлення всіх його проявів у сучасному літературознавстві. Оскільки кожен текст куртуазної літератури зосереджений на зображенні найінтимнішого людського почуття – кохання, то відповідно прояви, причини і наслідки, відтінки значень будуть щораз іншими. Спільним залишається завжди одне – це нещасливе кохання, навіть якщо воно взаємне, закохані не можуть бути разом. На наш погляд, не правомірно обмежувати функціонування коду «fin'amor» лише одним століттям, варто говорити про його

трансформації протягом віків та, у деякою мірою зредукованому вигляді, існування і в наш час не лише в літературних текстах, а й в свідомості сучасників, як певний кодекс поведінки чоловіка та належного ставлення до жінки.

У літературознавчих працях для позначення феномену «fin'amor» традиційно використовують термін «куртуазне кохання» («amour courtois»), який був запропонований дослідниками куртуазної літератури ще у ХІХ ст. Вперше його використав Г. Паріс у праці «Дослідження про романи Круглого столу» [1] 1883 р. Французький медієвіст запропонував розділяти поняття «fin'amor» та «amour courtois» («істинне кохання» та «куртуазне кохання»), маючи на увазі власне людське почуття та перелік правил, що регламентують його прояви.

Доцільність розподілу понять «fin'amor» та «amour courtois» Г. Парісом актуалізується у епоху європейського Романтизму у ХІХ ст., коли цікавість як дослідників-медієвістів так і широкого загалу до «істинного кохання», а разом з ним і усього пласта куртуазної культури значно зросла. Такий підвищений інтерес був спровокований творчістю видатних письменників-романтиків, які проголосили Середньовічну літературу естетичним ідеалом, зразком для наслідування. Романтики використовували не лише формальний зміст, історичне тло, та художні засоби середньовічної оповіді, у своїх текстах вони переосмислили провідний код куртуазної естетики, «fin'amor», оспівуючи страждання у зв'язку із нещасливим коханням як найвищий вираз чуттєвості, апогей земного існування (Дж. Байрон, П. Б. Шеллі, Дж. Кітс).

Традиції романтиків продовжили у своїй творчості представники окремих течій європейського Модернізму. Найбільш виразно романтичні тенденції втілились у мистецтві неоромантизму, символізму, естетизму і пізніших шкіл, які разом з ідеалами Романтизму перейняли і любов до куртуазної літератури та відповідно запропонували власні модифікації її смислів. В українській та англійській літературах періоду fin de siècle, що засвідчив світоглядну кризу громадян двох найбільших в Європі імперій Британської та Російської, які протягом століття до того постійно конкурували одна з одною, спостерігається відхід від суспільних та геополітичних проблем у сферу особистісних переживань індивіда. Тогочасні письменники намагалися переосмислити тисячолітній досвід людства, виокремити загальнолюдські неперехідні цінності і віднайти відповіді на питання, що хвилювали їх самих та їхніх сучасників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Paris G. Etudes sur les Romans de la Table ronde: Lancelot du Lac. – Romania, 12 (1883). – PP. 456–534.

ДРАМАТУРГІЯ УКРАЇНСЬКОГО ОПОРУ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ (2014-2023 РОКИ)

Олена БОНДАРЕВА¹ (Київ, Україна)

¹ доктор філологічних наук, професор, головний науковий співробітник, кафедра української літератури, компаративістики та грінченкознавства, Київський університет імені Бориса Грінченка, o.bondareva@kubg.edu.ua

Сьогодні до людей у багатьох країнах світу Україна звертається мовою своєї драматургії про війну. Практично на всіх континентах упродовж року відбуваються сценічні читання. Інтенсивно наповнюються віртуальні текстові хаби сучасних п'єс про війну на сайтах “Драматург”, “UKRDRAMACHUB”, “Parade-Fest”, а також на офіційному сайті Національного центру театрального мистецтва імені Леся Курбаса. Спеціально створено програму оперативного перекладу драматургічних текстів про війну через проєкт “Ukrainian Drama Translations”.

Формати драматургічних текстів про віну дуже різні – від окремих монологів/діалогів до повноцінних драматургічних текстів. Для меншої частини сучасних українських драматургів війна розпочалася від розстрілів російським спецназом українських протестувальників на Майдані, для більшості – 24 лютого 2022 р. Саме тому питома частина сучасних п'єс про війну – це перший досвід роботи з таким матеріалом, що відбивається і на художньому рівні творів. Проте для світу зараз виявилася важливою саме оперативність реагування митців. Більш того, частина з них, виїхавши з України, розгортає за кордоном активні осередки промоції української культури та формує майданчики зацікавленості Україною та її підтримкою.

Для багатьох драматургів, які балансували між українськими і російськими/російськомовними реципієнтами, драмопис про війну став пришвидшеною формою остаточної самоідентифікації та дрейфу в український простір. Проте для деякого ще й досі каменем спотикання є мова, і у публічний простір подеколи випускаються російськомовні драматургічні тексти про російську агресію, що проукраїнським сегментом драматургічного середовища сприймається як ідентичнісний виклик.

Концептуальні реєстри сучасних українських п'єс про війну – це, насамперед, емоційне пережиття персонажами самого перебування у війні та пов'язані з цим мотиви окупації, вимушеної еміграції, зруйнованого дому, бездомності. Парадоксально, але у п'єсах мінімально представлене саме поле війни (виняток – твори тих драматургів, хто зараз на фронті), здебільшого йдеться про потрясіння, яке переживають мирні українці, а також про те, як ці потрясіння змінюють та консолідують людей. Водночас починають глибоко опрацьовуватися смислові поля родової пам'яті, буденного героїзму, транспоколінневої травми та способів її подолання, а також спостерігається концептуальне оформлення нового героїчного міфу.

Українська драма про війну поступово вписується у систему європейської драми цього тематичного діапазону. Безумовно, не всі п'єси далі житимуть у театрах, проте сьогодні вони стали потужним голосом, який почуто далеко за межами України.

КОНФЛІКТ САМОІДЕНТИЧНОСТІ В ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИХ СТОСУНКАХ

Михайло БОНДАРЕНКО¹ (Харків, Україна)

*¹ студент магістратури ОП "Французька мова та література і переклад та англійська мова" кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
m.bondarenko00@icloud.com*

Фаб'єн Клер Нотомб, або відома усьому світу бельгійська письменниця під іменем Амелі Нотомб. Основну популярність авторка здобула завдяки серії автобіографічних романів.

У романі «Токійська наречена», який є вдалим продовженням серії автобіографічних романів авторка описує своє перше кохання, яке вона зустріла в Японії. Зустріч Амелі та Рінрі була випадковою та діловою, оскільки в першу чергу, головна героїня шукала собі учня японця, який був би зацікавлений у вивченні французької мови, таким чином, авторка хотіла поліпшити свої знання японської паралельно заробляючи трохи грошей та спілкуючись з носієм мови. Це кохання тісно пов'язане з культурами народів, представниками яких є головні герої роману. Перш за все, авторка дуже вдало передає відчуття культурного шоку, яке було в неї, оскільки європейські культурні традиції, до яких вона звикла буди бельгійкою відчутно відрізняються від японських, до яких звик її коханий. На прикладі вона демонструє свою поведінку в ресторані, коли

їй доводилося дотримуватися певних правил столового етикету, які є притаманні тільки Японії.

Окрім цього, авторці вдалося зберегти певну межу між еротикою та насильством, бо коли вона почала відчувати сексуальну привабливість до свого нареченого, їй було необхідно відповідати певним стандартам та стереотипам, які існували в його рідній культурі. Це питання неодноразово приводило до конфлікту між Амелі та її нареченим Рінрі, а також саме ця проблема відображає конфлікт гендерної нерівності та сексуального насильства.

Культурне питання головним чином пов'язане з питанням самоідентифікації. Майже увесь час головна героїня знаходиться в стані розуміння та відчуття, що вона загубила свою ідентичність, своє ідентичне «я» як бельгійки чи жительки однієї з країн Європи. Роман Амелі та Рінрі допомагає авторці зрозуміти, що вона вже перетнула межу двох культур, а також те, що з кожним днем її рідна культура стає все більш віддаленою від неї. Проте, з часом, вона починає розуміти, що вона на перехресті культур.

Окремо варто відзначити поведінку коханого головної героїні Рінрі, бо для нього японська культура є неприйнятною та незрозумілою, тому у відношеннях з Амелі він ставить собі за мету також зрозуміти деталі незвичної для нього європейської культури, представницею якої була його кохана, через це деякі його вчинки та вподобання є незрозумілими для авторки, його відмова від японських страв буквально ставить Амелі в ступор, бо вона навпаки дуже любила традиційну японську кухню, та навпаки хотіла дізнатися про це більше від її нареченого. Але водночас таке культурне зближення головних героїв призводить до того, що вони краще розуміють одне одного та їм значно легше знайти спільну мову, а отже покращити свої стосунки.

Наприкінці роману Амелі вимушена поїхати з країни, залишивши коханого одного, розуміючи те, що можливо вона його вже ніколи не побачить більше, вона робить свій вибір та обриває ці стосунки. Цей вчинок є досить символічним, авторка знову вирішує змінити своє культурне життя, змінивши країну, в якій вона буде мешкати, але ці стосунки з Рінрі змогли змінити Амелі, показавши їй спільні та відмінні риси європейської та японської культур, та найголовніше є те, що вона змогла здійснити свою мрію та глибше зануритись в японську культуру та життя японки, саме тому в кінці вона приймає рішення про виїзд з країни та ставить крапку на їхніх стосунках з Рінрі.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ДИТЯЧИХ КНИГ В АСПЕКТІ МУЛЬТИЛІНГВІЗМУ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Марина ВАРДАНЯН¹ (Гайдельберг, Німеччина; Кривий Ріг, Україна)

¹ доктор філологічних наук, доцент, Visiting Scholar Institute for Translation and Interpreting Heidelberg University (Німеччина), професор кафедри перекладу та слов'янської філології Криворізького державного педагогічного університету (Україна), maryna.vardanian@gmail.com

Читання книг із сучасними технологіями – є особливістю нового покоління. Тому в Україні та світі загалом з'являються цілі видавничі індустрії, які спеціалізуються на цифровій літературі для дітей та підлітків. Деякі з таких книг є багатомовними або перекладами, що покликані не лише викликати інтерес до засвоєння інших мов, а також до вивчення власної культури й мови. Усі ці процеси є відображенням глобалізованого суспільства, осмислення яких відбувається і у філологічній науці. У своїй роботі я прагну з'ясувати: чи презентована мультимедіальна е-література для дітей на вітчизняному ринку, які її особливості та значення для дітей. Тому я спочатку коротко розгляну особливості мультимедіальних книг для дітей та ролі перекладу в них. Далі я побіжно зупинюся на характеристиках та типах цифрової літератури для дітей та підлітків. І згодом зосереджусь на аналізі книг із доповненою реальністю, зокрема проаналізую особливості двох мультимедіальних книг для найменших читачів із доповненою реальністю – «Колобок» (2019) та «Троє поросят» (2021) із серії «Хочу казку» від проєкту TaleAR.

Аналіз наукових джерел, присвячених мультимедіальним дитячим книгам та перекладу, дає можливість виокремити у таких книгах кілька особливостей. Перша особливість зумовлена цільовою аудиторією книг-білінгв. Друга особливість мультимедіальних книг визначається їх навчальною функцією, формуванням метамовних та міжкультурних компетентностей у дітей та ролі у цьому процесі перекладу. Третя особливість мультимедіальних книг для дітей пов'язана з оформленням книг та відтворенням візуального і вербального матеріалів. Водночас поєднання ілюстрації та текстів різними мовами і визначає мультимедіальні книги як багатомодальні, у яких взаємодіють дві різні кодові системи. Це вимагає від читача вміння декодувати візуальні та мовні коди. Така особливість мультимедіальних книг стає сприятливим ґрунтом для їх відтворення за допомогою цифрових технологій.

За слушним спостереженням L. Unsworth, цифрові наративи допомагають формувати досвід читання у дітей, адже батьки та вчителі використовують електронні тексти як ресурс для навчання їх грамотності [13, с. 93]. Хоча в Україні ще немає фундаментальних досліджень, присвячених цифровій дитячій літературі, проте вже розгорнулася низка дискусій навколо е-літератури для дітей, що тривають з 2012 року. Про власне дитячі книги з доповненою реальністю українські ЗМІ почали писати з 2018 року. Оскільки з 2017 року у видавництві Art Nation Publishing з'являється серія книг-AR. Це як переклади, так і оригінали класичних дитячих творів. Особливістю книг-AR є можливість не лише читати її друкований варіант, а й паралельно переглядати «живі картини» або анімації. Книги-AR характеризуються такими рисами: (1) паперова книга містить спеціальну програму, яка встановлюється на телефон; (2) книги допомагають читачу інтерактивно взаємодіяти із сюжетом, коли читач наводить телефон на певні ілюстрації; (3) малюнки перетворюються на рухливі анімації зі звуком; (4) можна прослухати текст при натисканні на відповідну кнопку.

До таких книг належать мультимедійні книги із доповненою реальністю із серії «Хочу казку» проєкту TaleAR, що спеціалізується на книгах для найменших дітей. У серії «Хочу казку» наразі видано дві мультимедійні книги з доповненою реальністю – українську народну казку «Колобок» та англійську народну казку «Троє поросят». За жанром – це книги-малюнки, що надруковані на картоні, з яскравими ілюстраціями. І вербальна, і візуальна складові книги є двошаровими. У друкованій книзі вербальна складова реалізується у колонках трьома мовами. Візуальний рівень друкованої книги реалізується через яскраві ілюстрації, які не лише відтворюють текст, а й доповнюють розповідь культурними смислами. Водночас книга містить застосунок. Видавці пропонують завантажити безкоштовний додаток TaleAR на пристрій. Через застосунок реалізується другий шар візуального та вербального рівнів книги: картини рухаються при наведенні на ілюстрацію, анімації містять усі сторінки, дитина може натискати на екран та взаємодіяти з персонажами казки, вчиться читати по складах та слухати казку різними мовами.

Значення обох мультимедійних книг-AR від TaleAR у тому, що крім ілюстрацій та анімацій, вони містять на кожній сторінці український та англійський варіанти розповіді. Крім того, у казках текст автоматично читається при натисканні і виборі однієї з мов. Це має допомогти дитині розкодувати сенси на зоровому, текстовому та звуковому рівнях. У

такий спосіб дитина-читач в ігровій формі вчиться читати по складах, порівнювати граматичні структури різних мов, запам'ятовувати слова через образи, збільшувати словниковий запас різними мовами через читання та / або аудіювання, розрізняти звуки, працювати над вимовою. Водночас, книги допомагають розкодовувати культурні сенси як власне українські, так і західноєвропейські, чим долучають до різноманітних культур та традицій, формуючи у дітей допитливість, креативність та кмітливість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Unsworth, L. (2006). *E-literature for Children. Enhancing Digital Literacy Learning*. London, New York: Routledge.

КОМПОЗИЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ П'ЄСИ ЕРІКА-ЕММАНЮЕЛЯ ШМІТТА «ГІСТЬ»

Ольга ВАСИЛЬЄВА¹ (Харків, Україна)

¹ аспірантка кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, olun4ik@ukr.net

Сучасний французький письменник, драматург Ерік-Емманюель Шмітт, відомий нині своїми філософськими романами та п'єсами, розпочав свій творчий шлях саме з драматичного твору «Ніч у Валоні», яка вийшла друком у 1991 році. Отримавши неабияке визнання, автор почав роботу над доволі цікавою роботою, яка побачила світ уже через два роки у 1993-му і мала назву «Гість». Ця п'єса принесла Е.-Е. Шмітту світове визнання; за цю роботу він отримав декілька літературних та театральних нагород.

Особливістю цієї п'єси є не лише змістовність, філософське підґрунтя, глибина питань, які ставить автор через свою головну дійову особу (у п'єсі порушене питання існування Бога), а і її композиція. Вона побудована з урахуванням трьох єдностей, що притаманно драматургії сімнадцятого століття, але що не є характерним для сучасної Е.-Е. Шмітту драматургії. Формуючи свою особистість в першу чергу як філософа, він тяжів до ідей Просвітництва, звідки зародилась любов до тогочасних тенденцій у культурі в цілому. Тому у п'єсі «Гість» ми можемо простежити ті ж самі риси, що були притаманні театральному мистецтву того періоду.

По-перше, у п'єсі чітко простежується єдність часу, адже події розгортаються у межах однієї доби, а навіть точніше у межах одного важкого вечора. По-друге, єдність місця: на початку п'єси Е.-Е. Шмітт детально описує кабінет головної дійової особи (нею є відомий

психоаналітик Зигмунд Фройд), за допомогою образів-символів додає цьому місцю певних рис, притаманних саме рисам характеру і повсякденного життя лікаря. По-третє, єдність дії – тут ми можемо прослідити, як читача у напрузі тримає один і той самий наскрізний конфлікт, який пронизує всі сімнадцять сцен п'єси і полягає у тому, чи з'явився перед Фройдом Бог, чи повірить найвидатніший атеїст Німеччини у його існування і чи повірить у його існування сам читач, адже наприкінці п'єси конфлікт залишається не розв'язаним, що є «відкритим фіналом», який Е.-Е. Шмітт залишає завжди у своїх творах.

Отже, у п'єсі «Гість», Е.-Е. Шмітт показує своє власне бачення композиційної структури твору, що відрізняється від сучасних його періоду тенденцій.

СУБ'ЄКТИВІЗМ КАТЕГОРІЇ ЕПІСТЕМІЧНОЇ МОДАЛЬНОСТІ

Марина ВОРОНІНА¹ (Харків, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, доцент кафедри романо-германської філології
факультету іноземних мов, Харківський національний університет
імені В. Н. Каразіна, marynavoronina@karazin.ua

Епістемічна модальність є суб'єктивною категорією, тому що через неї мовець надає свою оцінку зі значенням достовірності – недостовірності у наданій інформації або впевненості – невпевненості його особистої думки з цього приводу. В змістовному плані епістеміка входить до складу семантики, що містить в собі поняття точки зору, припущення, сумніву, оцінки.

З точки зору сучасних франкомовних науковців загальновизнаною є ознака модальності, що базується на трьох основних поняттях: мовець, його судження, його відношення. Концепції, що пов'язують модальність з поняттям відношення мовця до висловлення є найбільш обґрунтованими в лінгвістиці.

Епістемічна модальність має безпосереднє відношення до наших знань світу, через неї ми, як мовці, висловлюємо нашу довіру або недовіру до наданої інформації. І саме через суб'єктивне сприйняття епістемічна модальність кваліфікує значення вірогідності – невірогідності у висловленні. Виходячи з теоретичних припущень, рівні значення епістемічної модальності можна класифікувати наступним чином:

1. впевненість: *Elle va venir certainement. Je suis sûr qu'elle va venir.*

2. впевненість, але не безумовна: *Je crois qu'elle va venir.*
3. впевненість з допущенням неспроможності здійснення: *Elle pourrait venir.*
4. допущення: *Il paraît qu'il vienne.*
5. допущення здійснення під сумнівом: *Il est possible qu'elle vienne.*
6. повна невпевненість: *Je ne suis pas sûr qu'elle vienne.*
7. невпевненість часткова: *Il est peu probable qu'elle vienne.*
8. повна невпевненість у протилежному: *Je ne crois pas qu'elle soit là.*

Щодо конкретної інформації, наданої у висловленні, головним є ступінь впевненості – невпевненості мовця в здійсненні наданого факта.

Якщо співвіднести цю модальність знань з двома головними операторами модальної логіки (повне ствердження – повне заперечення), можна сказати, що епістемічна вірогідність здійснення факту має ознаки наявності, передбаченості або, навпроти, є тільки можливою – неможливою, тобто гіпотетичною віртуальною. Цей тип можливості іноді називають двосторонньою можливістю, тобто такою, що існує або не існує. Засоби вираження такої модальності варіюють від екстралінгвістичних (жести, знизити плечима тощо), просодичних (інтонація) до граматичних та лексичних.

THE INTERACTION BETWEEN THE HUMAN AND SOCIETY IN JAMES BOWEN'S *A STREET CAT NAMED BOB*

Switłana HAJDUK¹ (Siedlce, Poland)

¹ *PhD in Literary Studies, assistant professor, Institute of Linguistics and Literary Studies, Siedlce University of Natural Sciences and Humanities, switlana.hajduk@uph.edu.pl*

Global society is a complex system. Upbringing, culture, family, and education open opportunities for a person to become a full-fledged member of society. However, a person adapts to the social structure through self-awareness, which can adapt to some components but not others. As a result, a person acquires qualities that contradict each other and often lead to rapid degradation of the personality.

In the novel "A Street Cat Named Bob", James Bowen states that "the road that lead them [people – S.H.] to living on the streets stretches all the way back to

their childhoods and their relationship with their family. [...] I lived quite a rootless childhood, mainly because I spent it travelling between the UK and Australia. [...] I found it very hard to fit in at school, mainly, I think, because we'd moved a lot. [...] By the time I was in my mid-teens I'd pretty much quit school [...]. Predictably, I got into drugs. [...] when I was seventeen. I was set on the road to self-destruction" [2, 21–23].

According to Hanna Panasenko, "The modern global society does not have time to create the proper conditions for ensuring human social health." [1, 69]. Moreover, "Physical and mental health is not enough; there must also be successful self-realization" [1, 69]. The book's protagonist is deprived of self-realization and cannot realize his "grand dreams of making it as a musician," both in Australia and at home in the UK. In addition, society forces James Bowen to move to the streets, where it is easier to lose everything: "Then when I ran out of floors I moved to the streets. Things headed downwards fast from there." [2, 24]. Furthermore, "Living on the streets of London strips away your dignity – your everything, really." [2, 30]. The protagonist's inability to adapt and resist society's harsh laws has made him a victim of this same society: "They [People – S.H.] see you are living on the streets and treat you as a non-person." [2, 24].

Unfortunately, in the modern world of global transformation, the protagonist finds no support in himself or society. Only meeting and caring for the "other" (a red cat named Bob) fill his life with meaning, save him from an existential crisis, help him become a personality, teach him to communicate with Others, and allow him to regulate his behavior in society.

REFERENCES

1. Панасенко Г. С. Сучасна взаємодія людини та суспільства в умовах глобального розвитку: національні інтереси. Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна. Серія "Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм". 2019. Вип. 9, С.67–74.

2. Bowen James. A Street Cat Named Bob. London: Hodder and Stoughton Ltd, 2012.

URL: <https://pdflake.com/wp-content/uploads/2022/09/A-Street-Cat-Named-Bob-PDF.pdf>

НОВІТНЯ АВТОПЕРЕДМОВА ПИСЬМЕННИКА: КОМПОЗИЦІЯ І ОПОЗИЦІЯ

Валентина ГАЛИЧ¹ (Рівне, Україна)

*¹ доктор філологічних наук, професор, професор кафедри соціальних комунікацій,
Вищий приватний навчальний заклад "Міжнародний економіко-гуманітарний
університет імені академіка Степана Дем'янчука"*

Питання «композиція і опозиція» розглядаються на прикладі трьох автопередмов О. Забужко, що увійшли до збірки публіцистики «І знову я влізаю в танк...» (2016), а саме: до названої вище збірки, книжки інтерв'ю з І. Хруслінською «Український палімпсест», другого видання епістолярію О. Забужко та Ю. Шевельова «Вибране листування на тлі доби». Актуальність заявленої теми пояснюється складністю самого поняття «композиція» як продукту психології творчості з багаторівневим змістом, а також нерозв'язаністю дискусійних проблем про приналежність літературної критики до науки про літературу, публіцистики чи окремого роду літературної творчості та маловивченістю феномена автопередмов О. Забужко. Термін опозиція (від лат. *oppositio* «протиставлення, заперечення») у ракурсі заявлених проблем будемо використовувати із значенням присутності в структурі змісту і форми автопередмов елементів, що розхитують канони жанру, модифікують змістоформи інваріанту, породжують жанрові різновиди.

У автопередмовах О. Забужко присутні всі її атрибути, котрі можна вважати нормативними елементами композиції сюжету твору: розкрито тематику книжок, у якому переважає концепт «інформаційна війна», указується на суспільно-політичні фактори, відзначається жанрова своєрідність, наявні звернення до читача. Однак кожен репрезентант композиції автопередмов подається авторкою в самобутній формі емоційно-образних рецепцій буття українського народу і людства на початку тисячоліття. Асоціативно-сміслові розміщення елементів структури продиктовані есеїстичною формою наративу: публіцистика невимушено переміщується в історичному та соціальному часопросторі, залучаючи факти світової та національної історії, постійно занурюючись у власну біографію, досягає переплетення ліричного і громадянського пафосів. Для автопередмов О. Забужко властивий описово-подієвий тип композиції, представлений у монтажній формі за принципом асиметрії (гіпертрофована автобіографічність, ускладнена інтертекстуальність, присутність «інтелектуалізмів» – лексики спрямованої на елітного читача). У полі композиційних структур автопередмов-есе письменниці

важко розмежувати композицію сюжету, композицію поетичних засобів вираження авторської думки, композицію оповіді. Укупі вони створюють конгломерат – комплекс з'єднаних окремих змістотворчих одиниць у нерозривне ціле. Це пояснюється особливістю мислення авторки, у якому важко відокремити художника слова, публіцистку, філософиню, патріотку.

Розгляд автопередмов О.Забужко в ракурсі «композиція – опозиція» засвідчує парадоксальність у конструюванні змістоформ творів, які різко розходяться із нормами жанру, а в присутності постмодерної стилістики – з традиційними формами публіцистики. Це посприяло оновленню і збагаченню в передньому слові до книжок письменниці знакових для доби глобалізації сенсів.

БЕЛЕТРИСТИКА / ДОКУМЕНТАЛІСТИКА: ФРОНТИР

Олександр ГАЛИЧ¹ (Рівне, Україна)

¹ доктор філологічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики журналістської творчості, Вищий приватний навчальний заклад "Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука"

Фронтир, у нашому розумінні, є межею між белетристикою та документальною літературою. Перша – вийшла з документалістики ще на світанку цивілізації й у ХІХ ст. досягла вершини свого розвитку. Друга, – давши поштовх до еволюції художньої літератури, поступово розчинилася в ній і лише з ХІХ ст. знову повільно стала відвойовувати втрачені позиції. Фронтир є уявною й достатньо розмитою межею між художньою літературою й літературою non fiction.

Белетристика й документалістика мають багато спільного. Насамперед обидві об'єднує спільний предмет відображення дійсності – життя в усіх його проявах і формах та зображення людини. І навіть, якщо на передньому плані твору може бути тварина, птах, зовсім незрозуміла фантастична істота, однаково всі вони зображені через сприйняття людини, пропущені через її свідомість.

Різниця між белетристикою й документалістикою помітна в зображенні часу. Художня література вільно оперує трьома часовими вимірами – минулим, теперішнім і майбутнім. Події можуть відбуватися в кожному із цих вимірів окремо, або ж в усіх. Для non fiction майбутній час є не прийнятним, оскільки не можна згадувати про те, що ще не відбулося, або відтворювати біографію героя, яка ще не прожита. Різниця виявляється

також у відтворенні документів і фактів. Для белетриста вони можуть бути цілком реальними і вигаданими, тобто фантазія, художній вимисел і домисел є нормою. У документальній літературі опора на реальні документи і факти є обов'язковою, а домисел переміщується на маргінеси тексту. Автор художнього твору є всезнаючим і всевидячим. Його сюжетотворча роль є безмежною. Він може повернути сюжет твору так, як йому заманеться. Автор документального твору цілком залежний від подій і фактів життя реального історичного персонажа. Він не може вигадувати щось таке, що не підтверджене реальними документами чи фактами. Література non fiction відрізняється від белетристики ще й тим, що вона дотична не лише до мистецтва, а й до науки. Мемуари можуть бути історичним джерелом.

Процес витіснення художньої літератури документалістикою суттєво прискорила світова глобалізація. Під її натиском літературна творчість стала набувати ознак товарного виробництва й споживання, а сама книга стала таким же товаром, як будь-який інший промисловий чи сільськогосподарський виріб. І з цим уже зараз слід рахуватися. Друкуються ті твори, які приносять швидкий прибуток. Глобалізація тут порушила негласні табу, що досі існували в літературі. Зокрема, серійні вбивці, гвалтівники, політичні маніяки стали комфортно почувати себе в біографічній літературі чи мемуаристиці.

ОБРАЗ "ІНШОГО" У ЗБІРЦІ МАНДРІВНИХ НАРИСІВ ЛЕОНІДА НЕДОЛІ "ЖОВТІ БРАТИ: КРІЗЬ ХІНУ" (1929)

Олена ГОЛОТА¹ (Київ, Україна)

*¹ здобувачка ступеню PhD, аспірантка кафедри літературознавства
Національного університету «Киево-Могилянська академія», olenaz6@ukr.net*

Подорож у нові країни часто супроводжується викликом зустрічі з «іншим». Особливо захопливим є досвід зіткнення з представниками зовсім відмінної культури та раси. Для літературного дослідження, відповідно, актуальною проблемою стає репрезентація таких зустрічей. «Інший» часто знаходиться в опозиції до національної, культурної чи політичної приналежності споглядача, що підвищує ризик упереджень та стереотипізації. Тож аналіз подорожніх текстів через призму імагології дозволяє нам розглянути не лише особливості зображення інших народів, але й виявити погляди та переконання автора щодо чужої та власної ідентичностей.

Яскравим прикладом зіткнення різних культур є збірник нарисів «Жовті брати: Кризь Хіну» Леоніда Недолі (1929), створений на основі його подорожі в Китай. Проблематика стосунків з «іншим» також поглиблюється ідеологічною складовою тексту. Так чужинці - не лише представники своєї нації, вони обов'язково репрезентують певну політичну систему. Варто зауважити, під час мандрівки автор має змогу зіткнутись як з місцевими жителями (китайцями, японцями, корейцями), так і з іншими мандрівниками та мігрантами (європейцями, колишніми співвітчизниками). З одного боку, письменник розкриває культурно-психологічні особливості мешканців Азії через призму білого європейця, але водночас він постійно знаходиться в опозиції до «своїх» через власну ідеологічну заангажованість. Домінантним при зустрічі стає соціальний аспект і протиставлення привілейованого та упослідженого, властиве не лише у випадку міжрасової взаємодії, але й в межах однієї етнічної групи. Звісно, перший стає об'єктом осуду, а другий – співчуття. Також попри декларовану національність (українця), опорною в тексті стає саме радянська ідентичність. Протягом всього твору білогвардійці є одними із найбільш негативних образів, поява червоноармійців при перетині кордону на зворотному шляху, на противагу, викликає сльози радощів.

ПИСЬМЕННИЦЬКІ НЕОЛОГІЗМИ У МОВІ ФРАНЦУЗЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Максим ГРИГОР'ЄВ¹, Вячеслав ЩИРОВ² (Харків, Україна)

*¹ старший викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
maksym.grygoriev@karazin.ua*

*² старший викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
vyacheslav.shchyrov@karazin.ua*

Французька революція 1789 викликала потребу письменників романтичного спрямування у нових словах. Ця потреба остаточно сформувалася після революції 1830 року. Надалі Гюго констатує потребу в еволюції мови, а Бальзак збагачує свою прозу регіональними діалектизмами. Обидва також стають визнаними творцями неологізмів. Протягом усього XIX століття література черпала із запасу старовинних та екзотичних слів. Більшість із них зникла з приходом радіо та телебачення. Археологи та мандрівники стають у XIX столітті постачальниками нових слів для романістів та поетів. А Лоті, Флобер,

Гюго, Ломбар, Готьє, Де Ліль адаптують до французької мови латинські, грецькі та візантійські запозичення. Але декадентам і сюрреалістам цього замало. Формується тенденція скорочувати слова і перевага віддається благозвучності в збиток сенсу. З таким підходом мова авторів стає зрозумілою лише обмеженому колу обізнаних. На початку ХХ століття ряд таких авторів, як Шарль-Луї Філіп, Анрі де Реньє, Жід відкидають концент вигаданих «цінних» та «рідких» слів у літературі, наполягаючи на класичних засобах у створенні поетичної атмосфери. Однак нову хвилю вигаданих слів несе з собою епоха модерну, представники якого, такі, як Рене Жіль, Шарль Віньє, протистоять «буржуазному академізму» Золя. У 1905 році спостерігається рух до повної абстракції авторських неологізмів від створених образів та авторська індивідуалізація неологізмів у поезії Аполінера, Одіберті, Мішо та інших. Водночас бурхливий технічний і науковий прогрес того часу закликає митців і вчених вигадувати нові терміни, такі, наприклад, як *autoplaner* або *volater* стосовно літальних апаратів. Дуже часто, те що здавалося читачам неологізмами, було просто запозичено авторами у вже існуючих географічних, навігаційних, природовничих словниках у наслідок швиткого розвитку науки і техніки. Епоха судження про слова, як про красиві, чи негарні, витончені чи цінні призводить дослідників до висновку, що критерієм при створенні нового слова була милозвучність, а не смислова точність. Метою вживання неологізмів на всі часи стає прагнення до вишуканності, відмежування від повсякденної вульгарності, але це водночас будує мури непорозуміння між автором і читачем. Найвідомшими неологістами ХХ століття є Селін, неологізми якого відштовхують реакційну буржуазію, Кено, який своїми винаходами у розмовному реєстрі навпаки стає для читача своїм, Фредерік д'Ар, який створив новий світ кримінального жаргону. Але неологізми у мові літератури майже завжди залишаються справою смаку.

Б(У/И)ТТЯ МИТЦЯ В ТОТАЛІТАРНОМУ СУСПІЛЬСТВІ (ЗА РОМАНОМ В. ДАНИЛЕНКА «КЛІТКА ДЛЯ ВИВІЛЬГИ»)

Людмила ДАНИЛЕНКО¹ (Запоріжжя, Україна)

*¹ кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовної підготовки
Запорізького державного медичного університету, ladadana17@gmail.com*

Тема радянського минулого – одна з найпоширеніших у сучасній українській прозі. Автори осмислюють посттоталітарну травму та її наслідки в час, коли українцям знову доводиться виборювати свободу.

Художнє трактування пережитого виявляє національні цінності, що нівелювалися радянською ідеологією. Часто у творах робиться акцент на ролі мистецтва, зокрема музики. Українські письменники наповнюють ретроатмосферу мелодіями популярних пісень закордонної естради чи українських шлягерів, які уособлюють спротив примітивізму і потяг до свободи (романи «Шизгара» С. Батурина, «Життя в рожевому» Г. Горицької, «Клавка», «Юра», «Лара» М. Гримич, «Марго і сексот» Р. Плотникової, «Зламани сходи» Б. Крамера, «Я, Пештет і армія» Кузьми Скрябіна, «Вбивство п'яної піонерки» С. Оксеніка та інші).

Роман В. Даниленка «Клітка для вивільги» (2014 р.) – розповідь про талановиту співачку Аліну Іванюк, яка не змогла реалізувати себе в тоталітарній державі. В основі твору події 1970-х років, коли життя лише здавалося розміреним. Насправді ж чинилися переслідування правозахисників, національна культура спрощувалася, а громадяни втрачали свободу вибору. Для втілення задуму автор використав документальність, художній вимисел, інтертекст, символіку, а також контраст постатей, знаків і почуттів.

Музика у «Клітці для вивільги» – рушійний образ, що виявляє специфіку часу та особливу долю людини. Романси С. Воробкевича, арії з опер Д. Бортнянського, Беліні, Моцарта, Пуччіні, пісні Донни Саммер, Едіт Піаф, Петсі Кляйн, Конні Френсіс, які чудово виконує молода жінка, постають опозицією до радянських норм, виокремлюють яскраву особистість у безликому середовищі. Автор показує, як знищувалася мрія талановитої людини і як руйнувалося її життя.

Якщо музика здатна розбурхувати ностальгію за хорошим втраченим, то в романі В. Даниленка вона втілює сум за зламаною долею. Буття митця в тоталітарних умовах показано чуттєво й переконливо, а проговорення трагічного долає колективну постколоніальну травму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Даниленко В. Грози на Туровцем: Родинні хроніки. Львів: ЛА «Піраміда», 2014. 370 с.

АНТОЛОГІЇ ЯК НОВА МОДЕЛЬ ФІКСАЦІЇ ЛІТЕРАТУРНОГО ПРОЦЕСУ В УКРАЇНІ

Олександра ЄРЕМЕНКО¹ (Київ, Україна)

*¹ магістр, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти,
eremenkooleksandra@gmail.com*

Літературні антології зараз є одним із найбільш популярних видавничих жанрів в Україні. До їхнього створення із задоволенням, про що свідчать значні накладі, долучаються видавництва-трендсетери, такі як «А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА», «Клуб книжкового дозвілля», «Видавництво Старого Лева», «Фоліо» та «Смолоскип». Яскравим прикладом успішного антологійного проєкту є «Антологія української поезії ХХ століття», яка була видана накладом у 11,5 тисяч примірників.

Незгасаючий розвиток цього жанру є надзвичайно позитивним для розвитку української літератури. Антології забезпечують збереження та популяризацію кращих творів письменників різних поколінь, дають змогу поглиблювати їхній аналіз та розширювати сприйняття читачів. Вони допомагають, як інтенціонально, так і опосередковано формувати літературний канон, розширювати літературний дискурс та «запалювати зірки» молодих письменників. Особливістю антологій є те, що вони відображають не тільки літературні досягнення, а й виокремлюють культурні, історичні та соціальні аспекти того часу, коли були написані твори.

Маючи великий потенціал для рефлексії та роздумів про сутність літератури та її розвиток, антології стають корисним матеріалом для літературознавців, використовуючи який, гуманітарії отримують можливість детальніше вивчати розвиток літератури в різні періоди, з'ясувати її ключові тенденції та особливості. Для пересічного читача літературні антології можуть стати важливим джерелом для формування літературного смаку та розвитку естетичного сприйняття. Збірки творів різних поколінь дозволяють порівняти стиль, жанри та мовленнєві особливості авторів та виокремити загальні риси літературного напрямку. Літературні антології також сприяють вихованню громадянської свідомості та формуванню української національної

ідентичності.

Українські літературні антології можна розглядати як спробу створення нових літературних канонів, що є характерним для постколоніального підходу. Водночас антології є продуктивною стратегією децентралізації у гуманітарному полі, оскільки дають можливість представити широкий спектр літературних голосів та перспектив, які не завжди відображені у канонічній літературі.

Антології, як збірки творів письменників різних поколінь, відіграють важливу роль у розвитку сучасної української літератури. Крім того, вони мають потенціал стати майданчиком для діалогу та взаємодії між поколіннями, особливо в контексті постколоніальної критики та теорії поколінь. Доробки цього жанру можуть об'єднувати та взаємодіяти різні голоси та перспективи, враховуючи культурні та історичні особливості суспільства, що сприяє формуванню нових традицій та зв'язків між письменниками. Отже, антології є важливим інструментом у збереженні та розвитку української літератури та сприяють діалогу та взаємодії між поколіннями письменників.

МАРКЕРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В РОМАНІ «ХОЗАРСЬКИЙ СЛОВНИК» МИЛОРАДА ПАВИЧА

Світлана ЖУРБА¹ (Кривий Ріг, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української та зарубіжної літератур факультету української філології Криворізького державного педагогічного університету, zss69@ukr.net

Сучасний глобалізаційний процес приводить до мультикультурності та поліконфесійності, створення мережі кодів, символів і значень, що сприймаються однаково та мають відповідний вплив на особистість. Альтернативою глобалізації є збереження національної ідентичності та культурної самобутності, що виступають консолідуючими факторами розвитку духовних цінностей суспільства. Усвідомлення людиною власної приналежності до певної нації називають національною ідентичністю, маркерами якої виступають: національна свідомість, територія, ідея, мова, культура, історія, релігія.

Сербський письменник Милорад Павич став феноменальною постаттю в літературі кінця ХХ – початку ХХІ ст. Світову славу йому приніс роман «Хозарський словник» (1984), в якому проінтерпретована полеміка щодо

вибору релігії хозарами в VIII – IX ст. У романі автор звертається до проблеми самоідентифікації народу, збереження національної свідомості, пам'яті нації. Репрезентуючи свою версію історії хозар, прийняття ними віри, розпорошення по світу та збереження національної ідентичності, переданої через пам'ять, М. Павич прагнув осмислити сучасні йому події, що відбувалися в житті власного народу і держави (на той час – Югославії). У романі, за версіями представників християнства, юдейства, мусульманства прийняття хозарами їхньої віри призвело до асиміляції з представниками інших культур і втрати самоідентифікації. Милорад Павич у творі проводить аналогії з сучасністю через звернення до теми зникнення з історії цілого народу, розпорошення його представників між іншими етносами. Колись велика держава розпадається, відповідно занепадає культура, традиції, звичаї, автентичні цінності, що супроводжується й вимиранням мови.

Сербський письменник акцентує увагу на проблемі мови, що виступає важливим фактором існування національної спільноти, через яку ідентифікують націю хозарів. Хозарська царівна Атех, щоб врятувати мову і культуру народу від зникнення, навчила папуг вимовляти слова, читати вірші (Жовта книга (гебрейські джерела з хозарського питання)), але папужу мову не розумів ніхто. Ця проблема є ілюстрацією сучасності, в якій є загроза зникнення автентичних цінностей. Пересторогою до збереження власної ідентичності будь-якого народу постає хозарська історія.

Доля хозар у романі осмислюється в полісемантичному ракурсі через різні погляди на одну подію, зафіксовану в різних історичних джерелах. Авторське обігрування певних історичних фактів відповідно до постмодерністської гри дозволило М. Павичу акцентувати на питанні ідентичності хозар. Інформація, експліцитно виявлена у тексті, стає поштовхом до роздумів про ідентичність нації, і не тільки хозар, але й українців, які через тридцять років незалежності відстоюють право на україномовне телебачення, книгодрукування тощо. Асиміляція з іншими народами негативно позначилася на хозарах, та й російський вплив в Україні навіть під час війни, на жаль, ще помітний.

DALMATIAN IDENTITY IN SOME VENETIAN WRITINGS OF THE 18TH CENTURY

Nicoletta CABASSI¹ (Parma, Italia)

¹ *PhD, Associate Professor, Department of Humanities, Social Sciences and Cultural Enterprises, Parma University, nicoletta.cabassi@unipr.it*

In the second half of the Eighteenth century some Venetian writers, Carlo Goldoni, Carlo Gozzi, Giovanni Greppi questioned the identity of the Dalmatian nation in the Adriatic Empire.

The work involves lingering, in particular, on the writings in which some distinctive features, types and Slavic characters may emerge.

The piece “Dalmatina” (1758) reveals on the stage the concept of homeland, patriotism, nation.

Exalting the Slavic heroine Zandira, with an accentuated love of country and fidelity to the Serenissima, the author detects to the public what he believes to be the authentic Slavic virtues, even in the hidden irony with which Goldoni plays with the homeland rhetoric of the work.

With more references to his «Useless Memories» (published in 1780, published in 1797), Gozzi also echoes him, still evoking the courage and value of the Illyrian nation.

Finally, the comparison with another comedy, "The Dalmatian hero" (published by Giovanni Greppi in 1793), where even their definition as Slavs would never lead to a supranational relation different from that with Venice, prove the value of the Slavs of Dalmatia, confirming their image as heroes devoted to their homeland, well-known for their loyalty and absolute fidelity to Venice.

УКРАЇНСЬКІ ТВОРИ ДЛЯ ДІТЕЙ НА ІСТОРИЧНУ ТЕМУ: НАЦІОНАЛЬНА СВОЄРІДНІСТЬ, ЖАНРОВА СПЕЦИФІКА

Віталіна КИЗИЛОВА¹ (Полтава, Україна)

¹ *доктор філологічних наук, професор, Державний заклад "Луганський національний університет імені Тараса Шевченка", kyzylovavitalina@ukr.net*

Українська література для дітей та юнацтва – явище самобутнє, що розвивається за власними законами й водночас узгоджується із основними жанровими, стильовими, ідейно-тематичними тенденціями

«дорослої» літератури. Цілком закономірно, що історична тема в ній посідає особливе місце: засобами таких творів відбувається знайомство дитини із історичними постатями, подіями в житті країни, періодами її становлення. У процесі прочитання творів на історичну тему відбувається збагачення життєвого досвіду, формування світоглядних орієнтирів, уподобань, власного ставлення до зображуваних подій і характерів персонажів. Література для дітей на історичну тему перебувала в центрі дослідницької уваги в розвідках [1; 2; 3].

На українській літературі для дітей та юнацтва позначилися історичні явища «епохального виміру»: війни, революції, козаччина, доба сталінізму, хрущовська відлига, голодомор 1932–1933 р.р, чорнобильська катастрофа тощо. Ці факти й події знайшли своє відображення у текстах для юного читача різних вікових категорій (від дошкільнят до підлітково-юнацької аудиторії); специфіка ж репрезентації тої чи тої теми взалежна віком дитини, жанровою приналежністю твору, індивідуальною авторською майстерністю, національною самобутністю української художньої словесності.

В українську літературу для дітей та юнацтва історична тема увійшла з творчістю Марка Вовчка в ХІХ столітті («Кармелюк», «Невільничка», «Маруся»). Письменниця використовувала історичні факти з життя України ХVІ – ХVІІІ століть з метою показу героїки нашого народу. Б. Грінченко, Дніпрова Чайка, Олександр Олесь, А. Кащенко, В. Малик, О. Іваненко, О. Гаврош, Ольга Мак, Л. Полтава, І. Бондарчук, В. Рутківський, О. Бачинський, З. Мензатюк, І. Калинець та ін. долучилися до розбудови історичної теми в літературі для дітей та юнацтва. Зображуючи історичні події, письменники намагаються продемонструвати знання прикмет епохи, героїзувати її, привернути увагу до історії нашої країни широкої читацької аудиторії. Тексти створюють духовно-емоційну атмосферу, в якій органічна єдність естетичних і моральних переживань героя і читача збагачує й духовно розвиває особистість. Історичні твори емоційно близькі читачам своїми персонажами, їх моделлю поведінки й системою цінностей. Факти ж історії є тлом, на якому відбуваються події, вони допомагають пов'язати його з конкретним періодом минулого.

У межах сучасної української літератури для дітей та юнацтва можна виділити кілька жанрів і жанрових різновидів, в яких історична тема засвідчила свою продуктивність.

Історико-біографічне оповідання. Серія «Життя видатних дітей»,

видавництва Грані–Т (А. Багряна, Л. Денисенко, О. Дерманський, О. Ільченко, М. Павленко, Ірен Роздобудько). У текстах презентовано факти життя відомих в Україні і світі людей періоду їхнього дитинства, що зацікавлює юного читача.

Біографічній повісті на пригодницькій основі. О. Гаврош «Неймовірні пригоди Івана Сили, найдужчої людини світу», «Пригоди тричі славного розбійника Пинті», Галуна-Лалуна або Іван Сила на острові Щастя». Динамічний, детективний сюжет, ігрові ситуації, гумор, неймовірні випробуваннями персонажів.

Пригодницька проза. В. Рутківський «Сторожова застава», «Джури козака Швайки», «Джури-характерники», «Джури та підводний човен», З. Мензатюк «таємниця козацької шаблі», «Дике літо в Криму», «Ангел Золоте Волося», І. Андрусяк «Сірка на порох», А. Бачинський «Неймовірні пригоди Остапа й Даринки» та ін. У них актуалізовано важливий пізнавальний матеріал. Героїзація подій минулого не лежить на поверхні твору, а увиразнюється захоплюючими пригодами. Зображуючи певну історичну епоху, автори намагаються уникати дидактизму й моралізаторства, використовують елементи фантастики, магії, містики, таємничості.

Фентезі. Олесь Ільченко «Загадкові світи старої обсерваторії», Дара Корній «Чому розквітає папороть», Любко Дереш «Дивні дні Гані Грак». Переміщення в минулому й майбутньому, магія, інтертекстуальні вкраплення, міфологічна й легендарна основа творів.

Казка на історичну тему. Є. Білоусов «Тарасове перо», «Чарівна голка Віри Роїк», «Лесина пісня», І. Січовик «Неймовірні пригоди барона Мюнхгаузена в Україні», Ігор Калинець «Данка і Крак». Фантастичні персонажі, мотиви сну, подорожі, категорія дива. Важливим складником творів є пізнавальний компонент, що стосується історичних знань, трансльованих авторами: факти про життя історичних постатей, осмислення відомостей про Україну, краєзнавчий матеріал, історичних пам'ятки, свята, пов'язані з цінностями минувшини.

Історико-реалістична проза. З. Мензатюк «Як я руйнувала імперію», Е. Заржицька «Три сходинки Голодомору», К. Єгорушкіна «Скриня», П. Яценко «Союз радянських речей», К. Міхаліцина «Квіти біля четвертого» та ін. Передавання загальної атмосфери життя певної доби засобами предметних реалій, лексики відповідної епохи; реалістичні персонажі твору, авторська оцінка зображуваних подій.

Твори на історичну тему в літературі для дітей та юнацтва не лише знайомлять юних читачів із фактами історії, подіями з життя нашої країни, а й допомагають сформувати в дитини систему ціннісних орієнтирів. Головне завдання письменника при цьому – уникати примітивного дидактизму й моралізаторства, нав'язливого оцінного ставлення, а засобами художньої майстерності передати духовно-емоційну епохи, її героїв, так, щоб читач зміг зробити відповідні висновки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кизилова В. Націєтворчі тенденції в новітній українській прозі для дітей та юнацтва на історичну тему. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції. Філологічні науки : збірник наукових праць*. 2016. № 7. С. 90–95.
2. Кизилова В. Робота з творами на історичну тему в контексті реалізацій ключових компетентностей нової української школи. *Вісник Луганського національного університету ім. Тараса Шевченка : педагогічні науки*. 2019. № 3 (326). С. 44–54.
3. Кизилова В. Специфіка трансляції історичної теми в українській літературній казці. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Т. 31 (70). № 2. Ч. 3. С. 189–194.

NON-LINEAR NARRATIVE IN MODERN SCREEN ADAPTATIONS OF LITERATURE: THE CASE OF ANNA FRANK TAGEBUCH

Alina LEGEYDA¹ (Kharkiv, Ukraine)

¹ кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської філології та методики викладання іноземної мови факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, bladeofmoonstorm@gmail.com

The phenomenon of adaptation is commonly interpreted as a process in which an original work of art is recreated and echoed in another medium/media. We have pioneered the concept of a culturological construct of layered meanings resulting from the polylogue between the literary precursor, its further cinematographic adaptation and secondary cinematographic adaptations (or remakes) as well as from the polylogue between the respective culturological contexts of the emergence of the literary precursor and its subsequent chronologically distanced cinematographic adaptations.

This paper focuses on the dialogue of reconnection achieved between the existent literary precursor text of an autobiographical diary of a historical figure (Annelies Marie Frank) – Anna Frank Tagebuch – and its subsequent filmic adaptations all viewed in diachrony. Newer forms of adaptations of an autobiography of a historical personality are considered as a form of reconnection with the past through polylogue between the past and the present with the focus on their mutual influence: how the past means and how the socio-cultural context of creating an adaptation influences the perception of the past.

The literary text is seen as a starting point to be further crossmediated into/across other media, the boundaries between which are becoming increasingly blurred. Zooming in on the intermedial process this paper addresses a resulting diachronic polylogue of adaptations in different media in their historical, cultural and literary complexity. Adhering to the view that historical content in literature and film helps to promote the understanding of the past, this paper aims to research the boundaries and balance between fact and fiction for each of the cross-media Anne Frank Tagebuch adaptations produced depending on the historical/cultural/social framework and period of their creation. Viewed within post-modernist paradigm, the following question is addressed: what are the narrative patterns in the literary precursor and the subsequent adaptations and how do they change diachronically depending on the historical period of adaptation production? It became evident that adaptations emerging from 2010-2022 were often characteristic of non-linear experimental narrative patterns (the events of Tagebuch portrayed out of chronological order). This research is focused on triggers for such deviation in narrative and its reflection on perception of the historical past.

This paper attempts to explain the deparallizing trend in narrative between Tagesbuch as a literary precursor and its recent cinematographic adaptations.

EL APORTE DE LA POÉTICA SEMITA-HEBREA-CRISTIANA A LA POÉTICA DE LA LIBERACIÓN

Luis Alberto LÓPEZ HERRERA¹ (Montreal, Canadá)

¹ *PhD ABD Literatura comparada, profesor, Division Arts et Culture de la Ville de Saint-Lambert, luislopez1953@hotmail.com*

«Por la sabiduría [...]»*

Dios ha dicho que haya la luz y ha habido la luz. Dios ha visto que la luz es buena**.»

Génesis 1, 1,3-4. Traducciones de Isaac Albalag (*) y Henri Meschonnic (**).

«La luz sirve de paradigma del conocimiento y de la razón.»

Pascal David y Barbara Cassin, *Vocabulario de las filosofías occidentales 1. Diccionario de los intraducibles*, 2018 [2004].

Hablemos del estudio de la «globalización del espacio literario» y aún mucho más. Ironía contradictoria de la identidad de la filosofía heleno-eurocentrista u occidental. Esta se ufana de tener dos fuentes: la filosofía griega y la filosofía semita-hebrea-cristiana. Atenas y Jerusalén. Pero ha dado mayor importancia a la primera, la segunda solo juega un rol secundario cuando no ignorada. Esta es solo considerada como pensamiento religioso, teológico, «es un enano feo», dice Walter Benjamín. Es acusada de no tener un objeto de estudio o que su objeto es imaginario. Su aparente simpleza ética, por tanto antropológica, «amar al prójimo como a sí mismo» (véase las dos actitudes éticas diferentes), es considerada insostenible, simplona, en los ámbitos académicos. Sin embargo, con la secularización promovida en la modernidad, ciertos estudiosos la están rescatando del monopolio eclesiástico y se está reconsiderando el cristianismo primitivo de las primeras comunidades cristianas, tendencia observada sobre todo en América Latina desde hace más de 50 años (Teología de la Liberación). Nosotros, ubicados en América y analizando el proceso colonizador que no termina, de las sociedades americanas, observamos que el sector social no-privilegiado –el *pueblo* americano, el sector más numeroso de América– es mayoritariamente cristiano con muchas facetas. Sin embargo, no hay un diálogo con este sector. Creemos que mientras no se sepa *qué es* el pueblo, *cómo* el pueblo acogió y asimiló positivamente el cristianismo no se podrá detectar qué piensa, qué dice, qué propone. Así, toda actividad en favor de él, por más benévola que parezca, está destinada al fracaso. Hay otra ironía

contradictoria en la filosofía occidental. Cree tener una filosofía de lenguaje. Cree tener también una Teoría de la literatura. Pero sus proposiciones de ellas siempre son solo parciales. No sabe que no sabe que no sabe que no tiene poética. Lo que ha propuesto como tales están fundamentadas en el signo lingüístico binario, no dialéctico, que habrá que superarlo. La poética, o mejor, las «poéticas» propuestas son solo una ciencia o disciplina que estudia la literatura. Sin embargo, Aristóteles lo planteó como una ciencia (*ars, logos*), haciendo parte del dominio de la *poiética*, y refiriéndose a la poesía y la prosa, y de manera paradójica indica que su objeto de estudio, «carece de nombres hasta hora» (en *Por la poiética*). Plantea una incógnita que nadie ha podido resolver. Sin embargo, en el sistema aristotélico a la probable poética la relaciona con la ética, la política y la teoría. Olvido constante en todas las proposiciones de las «poéticas» posteriores. Para nosotros la poética es el estudio de cómo una forma de vida transforma una forma de lenguaje y a su vez cómo una forma de lenguaje transforma una forma de vida. En otras palabras, la poética estudia lo siempre nuevo de la reflexión sobre el pensamiento del pensamiento, es decir el poema, en tanto discurso reflexionado y practicado por un sujeto histórico. La poética, como el hueco negro de los físicos, concentra la teoría del lenguaje y la teoría de la historia, la teoría del individuo-sujetos y la teoría del Estado. Finalmente es una teoría de la sociedad. Es una crítica de la filosofía, pues esta está tornada hacia el pasado y se diferencia de la poética que mira lo impensado, lo desconocido haciéndose, la utopía en proceso. Hay cuatro poéticas presentes en América. Ellas tienen relaciones ambiguas y por ambiguas conflictivas. Se trata de la poética griega clásica, la poética semita-hebrea-cristiana y la poética amerindia (la de antes de 1492, mítica, antigua de por lo menos 20 milenios). Estas tres van a confrontarse violentamente a partir de la Invasión de América y generan la cuarta: la poética popular. Por razones de tiempo, sólo hablaremos de la poética-semita-hebrea-cristiana. Ella plantea que el punto de partida antropológico es la *razón discursiva*. Este pensamiento milenario se presenta históricamente escindido en tres corrientes: el judaísmo, el cristianismo y el islamismo. Se las conoce como «las culturas del libro», literarias, entonces. En efecto, la Biblia judía, la Biblia cristiana (no son completamente iguales) y el Corán marcan la identidad de las tres corrientes respectivas. Las traducciones de las dos Biblias mencionadas, lamentablemente dejan mucho que desear. Han tergiversado su punto de partida lógico. Se sabe, sus discursos simbólicos, metafóricos confunden, pues no hay poética. Tomando a las Biblias estrictamente como literatura, y haciendo un estudio comparativo de las decenas de traducciones ya desde los primeros versículos del *Génesis* se rescata

una novedad. En casi todas las versiones traducidas leemos que en el mito de la creación bíblico lo primero creado es el cielo (otras hablan de «los cielos») y la tierra, y lo segundo la *luz*. Sin embargo, la traducción rigurosa de Henri Meschonnic (Francia, 1939-2009) propone que lo primero creado es la *luz*. Otros estudios señalan que el concepto *luz* es la sabiduría global que se manifiesta simbólicamente como el paradigma del conocimiento y la razón. Siglos después, Juan, el Evangelista va a confirmar esta tesis con su «En el principio era el *logos*... y se hizo *cuerpo*». De tal manera el pensamiento bíblico funda el materialismo histórico (que no es una proposición de cierto marxismo) que afirma que todo comienza con el ser humano que piensa y habla y porque habla piensa. Confrontando la poética-semita-hebrea-cristiana con el pensamiento griego revela a este como una ideología binaria totalitaria excluyente, que promulga la dominación. Podemos demostrar entonces que tenemos posibilidades de liberarnos de graves alienaciones históricas y de paso se revela que poco sabemos pensar nuestras acciones –praxis– y pensamientos –teoría. ¿Por qué y para qué la poética? La Historia –otra proposición de la filosofía semita-hebrea-cristiana– es una guerra discursiva de todos los días. Guerra entre discursos dominantes y discursos dominados. Los segundos son los discursos de las víctimas que en apariencia no han *discurseado* nunca en la Historia. Lo cierto es que nunca se las dejó *discursear*. Hay personas notables, con una pretensión ética y política, que hablaron siempre en lugar de los no-privilegiados. «Yo soy la voz de los sin voz», suelen decir. Sin embargo, las víctimas han hablado en todo tiempo y lugar de la Historia de problemas más dramáticos. «Un día de mercado equivale a cien años de Academia», dijo alguien, porque son las víctimas que hacen evolucionar las lenguas y la Historia. Están interesadas en el cambio social. Ellas han siempre *interpelado* y argumentado constantemente. Sus discursos milenarios son la piedra angular de la Literatura planetaria, entonces, del pensamiento mundial. Su acción es una praxis histórica continua. Nunca interrumpida, al contrario de historia de las elites. Puesto que todo ser humano tiene su lengua, puede pensar y *discursear*. Las víctimas no son la excepción. Pero ellas viven acechadas por la muerte, bajo la forma de explotación, pobreza y muchas faltas materiales. Ellas *discursean* individualmente y colectivamente de manera seria. Sus memorias son milenarias. Sus discursos son apremiantes. Pero, ¿cómo, dónde, se dicen esos discursos de Vida viviéndola mal? Creemos, que el punto de partida inmediato para escuchar esos discursos, para dialogar con las víctimas es leer su vasta producción literaria. Para esto es necesario dar cuenta de la *literatura popular* adecuadamente y ponerla en la mesa de discusión. Más el problema de no saber *¿qué es la poética?* ha repercutido en

el estudio de la Literatura global, así no hay tampoco una Teoría de la literatura *general.*, menos hay una Teoría de la literatura *popular.* Propositiones hay por decenas, pero son parciales. Las proposiciones que circulan tratan solo de la literatura de «la ciudad letrada», la producción «culta» de los «genios literarios» y de la literatura de masas, que generalmente a esta se la toma por la literatura popular. La literatura que producen las víctimas no es considerada literatura. En el mejor de los casos, es tratada como una literatura de «segundo grado». Para escuchar a las víctimas habrá que hacer lo que aconsejaba Maimónides: «*ver* por el oído, en profeta». La proposición de una Poética de la liberación es necesario. Efectivamente, Los lugares donde se registran lo pensado y los hechos de la Historia de la humanidad son las memorias individual y colectiva, los textos y *la* Literatura. La memoria está relacionada con el discurso oral y escrito, sólo se hace efectiva si alguien la narra o la escribe. Los textos y la literatura están relacionados con la simbología gráfica, principalmente la escrita. Todos estos registros están relacionados con el *lenguaje* –la capacidad de hablar–, las *lenguas* –los diferentes idiomas de las innumerables comunidades humanas del pasado y del presente–, los *ritmos* o *hablas* –las maneras como cada individuo utiliza su lengua– y los *discursos* –que se dicen, individualmente o institucionalmente. Existen muchos discursos en el mundo transmitidos principalmente de manera oral. Muchos de ellos han sido registrados. Entre esos discursos están los de la cultura popular. Creemos que estos son los más apremiantes de la Historia, y le dan un sentido más completo a la Historia, revelan la guerra discursiva. La literatura está asociada al lenguaje, este es el instrumento más sofisticado con el que el ser humano cuenta. Pero, su lógica confunde. Dice Agamben: «El ser humano puede revelar lo existente a través del *lenguaje*, pero no puede revelar el lenguaje mismo.» Esta reversibilidad ha complicado la comprensión de la lógica del lenguaje y sus efectos durante toda la Historia. Hay otras ciencias que se ocupan del lenguaje, pero se revelan parciales en sus estudios. La filosofía practicada en los centros académicos de América, salvo muy pocas excepciones, no se ha hecho problema del lenguaje. Dependiente casi completamente del heleno-eurocentrismo, sigue las modas, las tendencias, pareciera impermeable a darse cuenta del problema del colonialismo mental que sufre, utilizando discursos, problema de la poética, fuera de contexto. La excepción son las proposiciones de la corriente latinoamericana la Filosofía de la liberación. Este movimiento continental, ha señalado un tipo de discurso que nadie parece poder responder, es el *discurso interpelante* de las víctimas que demandan se les atienda simétricamente. Sin embargo, notamos que la Filosofía de la liberación no tiene ni ha formulado una filosofía del lenguaje. Su lectura

novедоса del marxismo tampoco ha podido ayudarla pues este sufre de lo mismo. El marxismo no tiene una Filosofía del lenguaje. El mérito de la Filosofía de la liberación es nos ha revelado sistemáticamente el mundo de la *exterioridad*, es el mundo de las víctimas, el sector *popular* o *pueblo*. También ha indicado, lo repetimos, el *discurso interpelativo* de las víctimas que obligan a quienes lo atienden a tomar decisiones éticas, políticas y teóricas para responder a sus demandas. Pero, no vemos la forma cómo el probable *diálogo* con las víctimas sea posible. No entiende la poética. No hay diálogo. No sabemos qué piensan las víctimas. No se escucha directamente los discursos de las víctimas. En el esbozo de crítica parcial, la Filosofía de la liberación (Enrique Dussel su máximo exponente) desarrolla una metodología anadialéctica (un *logos* de *logos*) para su aproximación a el-Otro (*l'autrui*, el pobre, el oprimido); sin embargo, tal metodología está asentada sobre una concepción ontológica de el-Otro que *impide la posibilidad de aproximación a sus discursos positivos*. La Poética de la liberación, que aquí esbozamos apenas, pretende ser una Poética general que no excluya ningún discurso de todos los sectores sociales, privilegiando los del sector popular, y así poder comprender la real «globalización del espacio literario».

КОНЦЕПТ ПОДОЛАННЯ В ЕСЕ ДЖУЛІАНА БАРНСА ПРО МЕРІ КАССАТ: КОГНІТИВНО-ПОЕТОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

Тетяна ЛУНЬОВА¹ (Полтава, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри англійської та німецької філології, Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, lunyovat@gmail.com

Концепт ПОДОЛАННЯ відіграє важливу смислотвірну роль в есе Джуліана Барнса про Мері Кассат¹, у якому письменник розглядає життя і творчість мисткині в контексті суспільних та культурних особливостей епохи, у яку вона жила і творила (Barnes, 2020: 170–180). Ця ключова роль концепту ПОДОЛАННЯ в аналізованому тексті підкреслюється його актуалізацією в сильній позиції² – у назві есе за допомогою описового словосполучення “*Not Boxed in*” (Barnes, 2020: 170). Композиційно есе Барнса про Мері Кассат становить чергування екфрастичних³ описів та інтерпретацій картин, створених художницею, і метаякфрастичних⁴ коментарів та роздумів, які в результаті смислової взаємодії сприяють генеруванню в есе нових смислів, пов’язаних з виформовуваною в тексті ідеєю про те, що мистецтво може виступати засобом подолання

несправедливих соціальних обмежень певних груп людей як окремою особистістю, так і цілим суспільством. Концепт ПОДОЛАННЯ в аналізованому есе актуалізується у смисловому зв'язку з концептом СИЛА («сила художнього впливу картин», «сила мисткині як особистості»), а також протиставляється концепту ОБМЕЖЕННЯ, завдяки чому здійснюється контекстуальне уточнення смислу концепту ПОДОЛАННЯ, а також досягається експресивність генерованих в есе смислів. Об'єктивований в есе концепт ПОДОЛАННЯ включає такі основні фрейми-складники: «подолання (самою мисткинею і сучасними споглядачами картин та/ або читачами есе) на певному історико-культурному етапі гендерно зумовлених упереджень щодо творчості мисткині» і «подолання суспільно-політичних обмежень прав і свобод жінок». Вербальне оприявлення концепту ПОДОЛАННЯ спирається на одночасну актуалізацію прямого і переносного значень слів *box* (буквально «театральна ложа», «коробка для шиття»; метафорично «обмеження прав і свобод жінок», «мистецтвознавча категорія»), *boxed* (буквально «розміщений у певному обмеженому місці»; метафорично «категоризований»), що сприяє виформовуванню смислу есе про зв'язок життя і мистецтва, а також надає експресивності цьому смислу.

ВИНОСКИ

¹ Мері Кассат (1844 – 1926) – американська художниця і гравер, яка належала до групи імпресіоністів, котрі працювали в Парижі (Zelazko, no date).

² Сильні позиції тексту ми визначаємо згідно з концепцією І.В. Арнольд (Арнольд, 1980).

³ Під терміном *екфразис*, спираючись на доробок Дж.А.В. Хеффернана (Heffernan, 1996: 262), В.Дж.Т. Мітчелла (Mitchell, 1994), Т. Якобі (Yacobi, 2013: 2–3), Л. Генералюк (Генералюк, 2013: 54), ми розуміємо вербальну репрезентацію візуальних мистецьких творів як семіотичних об'єктів, котрі поєднують певну первинну репрезентацію дійсності та її інтерпретацію.

⁴ Під терміном *метаекфразис*, запропонованим нами у вказаному нижче значенні у спільній з проф. О.П. Воробйовою праці (Vorobyova & Lunyova, 2020: 343), ми розуміємо текстові фрагменти, які, не будучи власне екфразисом (тобто не будучи безпосереднім описом/ дескрипцією чи тлумаченням/ інтерпретацією мистецького твору), перебувають з екфрастичними контекстами в тісному смисловому і функційному зв'язках, і являють собою опис чи дискусію щодо екзистенційних,

соціальних, політичних, культурних, етичних, естетичних, мистецьких та психологічних питань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка: (Стилистика декодирования): Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. «Иностр. яз.». 3-е изд. Москва: Просвещение, 1980. 300 с.
2. Генералюк Л. Екфразис і гіпотипозис: проблеми диференціації. *Слово і час*. 2013. №11. С. 50–61.
3. Barnes J. Keeping an eye open. Essays on art. London: Jonathan Cape, 2020.
4. Heffernan J.A.W. Entering the Museum of Words: Browning's "My Last Duchess" and Twentieth-Century Ekphrasis. *Icons – Texts – Iconotexts: Essays on Ekphrasis and Intermediality*. P. Wagner (ed.). Berlin, New York: de Gruyter & Co, 1996. pp. 262–280.
5. Mitchell W.J.T. Ekphrasis and the Other. *Picture Theory*. Chicago: The University of Chicago Press, 1994. URL: <http://www.rc.umd.edu/editions/shelley/medusa/mitchell.html> (дата звернення: 10.01.2019).
6. Vorobyova O., Lunyova T. Verbal and non-verbal facets of metaekphrastic writing: A cognitive study of John Berger's essays on visual art. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. Trnava: University of SS Cyril and Methodius in Trnava, 2020. Volume V. Issue 2. December 2020. pp. 335–381.
7. Yacobi T. Ekphrastic Double Exposure and the Museum Book of Poetry. *Poetics Today*. 2013. Vol. 34. Issue 1–2. pp. 1–52.
8. Zelazko A. (revisor and updater) Mary Cassatt. *Encyclopaedia Britannica*. (no date) <https://www.britannica.com/biography/Mary-Cassatt> (дата звернення: 16.01.2023).

КОНЦЕПТ ПОДОЛАННЯ У ТВОРЧОСТІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

Тетяна ЛЯХ¹ (Ужгород, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри громадського здоров'я і гуманітарних дисциплін ДВНЗ "Ужгородський національний університет",
tatianalyakh592@gmail.com

Леся Українка осмислювала розмаїття людського буття від історичних реалій до абсолютних категорій, що разом творять особливу філософію авторки. Попри увагу дослідників до філософського контексту творчості Лесі Українки (І. Франко, Д. Донцов, М. Зеров, Т. Гундорова, О. Забужко, Ю. Доброносова та ін.), потребує вивчення подолання як концепт індивідуально-авторської філософії, що є метою пропонованого дослідження.

Подолання було категорією філософії стоїцизму і співвідноситься з терпінням людини, прийняттям власної долі (волі богів). Крім цього, в Лесі Українки ця категорія суголосна філософії «екзистенціалістського гуманізму» Ж.-П. Сартра, за словами котрого людина «сама є серцем і центром власної трансцендентності. Не існує іншого всесвіту, окрім людського, всесвіту людської суб'єктивності <...> у такому сенсі, що людина не замкнена в собі, а назавжди присутня в людському всесвіті» (3).

Таким «серцем власної трансцендентності» постає ліричний суб'єкт поезії «Contra spem spero!». Смисловим центром твору є алюзія міфу про Сізіфа, що є відображенням концепту подолання. Згодом цей міф стане наріжним каменем філософії абсурду, проголошеної А. Камю у праці «Міф про Сізіфа» (1942). Філософ вбачає абсурдність людського існування через те, що світ не може бути пізнаний людиною, а тому є ворожим до неї. У історії Сізіфа Камю акцентує на миті, коли Сізіф спускається до каменю, що скотився, і усвідомлює марність своїх зусиль, однак приймає свої муки і «вивищується над своєю долею» (3, с. 104). Українська авторка акцентує на піднятті каменю вгору, концепт подолання оприявнюється в русі. Д. Донцов писав: «Важним для неї був сам рух <...>; рух як вираз великої, передвічної, всеобіймаючої сили» (1, с. 644). Рух вгору у Лесі Українки є напрямом до мети, творчості.

У драматичних творах Лесі Українки концепт подолання відчитується у смерті як виходу з «екзистенційного вакууму» (В. Франкл). Героїня «Боярині» помирає на ворожій Московщині через тугу за Україною. Смерть Оксани сприймається як подолання буття, розщепленого на своє

і чуже, віднайдення екзистенційної цілісності через духовне воскресіння і єднання з Україною. Через фізичну смерть отримують вічне життя герої «Лісової пісні».

Дослідження концепту подолання у творчості Лесі Українки прояснює творчий феномен авторки у філософському ключі, накреслює аспекти вивчення української літератури у зв'язку з філософією.

ЛІТЕРАТУРА

1. Донцов Д. Поетка українського Рісорджіменто (Леся Українка). *Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття*/ упоряд. В. Агеєва. К.: Смолоскип, 2016. С. 623–656.
2. Камю А. Міф про Сізіфа. Бунтівна людина. Харків: Фоліо, 2022. С. 3-118.

Sartr Jeant-Paul. Existentialism is a Humanism. <https://www.marxists.org/reference/archive/sartre/works/exist/sartre.htm>

ХУДОЖНЯ РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ІСТОРИЧНИХ ПОДІЙ ГАЙДАМАЦЬКОГО РУХУ У ТВОРЧОСТІ ПАНАСА МИРНОГО

Ольга МАТВЄЄВА¹ (Київ, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, науковий співробітник відділу класичної української літератури Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України,
o.a.matveeva@ukr.net

У творчості Панас Мирний моделює образ народних месників, борців за правду, апелює до різних форм протесту проти кріпацької неволі, художньо осмислює події гайдамацького визвольного руху й післягайдамацької доби, звертаючись до фольклорних й етнографічних джерел. У цьому контексті у трилогії «Родина Бородаїв – Головиха – Учителька» Мирний прагнув художньо репрезентувати історію життя суспільства впродовж століття – від часів Коліївщини, 2-ої половини XVIII ст., до поч. 60-х рр. XIX ст. Симптоматично, що письменник вживає в трилогії такий сюжетний прийом, як екскурс в минуле, позаяк ускладнює сюжетну лінію вставними оповіданнями й своєрідними передісторіями, серед яких засадниче значення мають розповідь Карпа Бородая про історичні події доби гайдамаччини, бічний епізод про походження маєтку Замчище, трагічна історія життя гайдамацького ватажка Найдя, насправді панського сина, якого месники викрали ще немовлям задля помсти й виховали в ненависті до будь-якої неволі,

згодом під час нападу на родинний маєток Найда вбив власну сім'ю й понад 20 років мусив спокутувати вину за тяжкий злочин. У нарисі «Подоріжжя од Полтави до Гадячого» письменник осмислює життєву історію про Василя Гнидку, який зі своїми товаришами вбив козацьку родину й здійснив низку розбійницьких нападів. Згодом цю розповідь Мирний поклав в основу роману «Хіба ревуть воли, як ясла повні?». Слід зазначити, що в той час в літературній традиції домінував культ сильної особистості, у творчості переважно оспівувалися бунтівники й рятівники бідних та знедолених, хоча дуже часто міць таких людей не допомагала в пошуках правди, породжувала деструктивні наслідки й делінквентну поведінку. У драмі «Не вгашай духу!» поступовець Петро Хмара констатує: «Були Гаркуші або Засорини, – люди міцної волі, а ще більшої сили, що не знали, куди її подіти, та повертали в юнацьке завзяття і часом в страшні вчинки» [1, 408]. Відтак з мирнівською темою «пропащої сили» пов'язана проблема героїзації в свідомості народу борців за правду, хоча сам письменник ставився до цього питання амбівалентно й дискусійно, критикував жорстокі вчинки деяких очільників гайдамацького руху, адже від народних месників потерпало інколи й селянство («Піднялись було за Дніпром гайдамаки, та й ті повернулись у розбишаки, а не справжніх лицарів» [1, 103]). У цьому контексті Мирний актуалізує образи учасників відомих історичних гайдамацьких повстань Устима Кармелюка, Семена Гаркуші, Якова Засорина та ін., прагне осмислити причини героїзації цих постатей: «народна фантазія почина обвивати, хоч грізним, а все ж поетичним, словом свого лютого ворога... хто поручиться, що років через 20–30 Гнидка-розбишака не займе рядом місця з яким-небудь Гаркушею, Засориним і іншими розбишаками післягайдамацької пори, котрі уславилися по всій Україні яко боронителі убогих і безталанних... Народ глибоко чує... часто й густо величає їх нещасними-безталанними» [1, 28]. Такі міркування кореспондують з думками, актуалізованими в драмі «У черницях»: в пошуках правди-щастя Василь приєднується до гайдамацького загону, бо прагне бути оборонцем «малосилих та неможних від дуків могучих, від панства лихого», однак згодом ідентифікує деяких учасників як «хижу голоту, що не розбирає правого од винуватого», «ватажків, котрі тільки про свою славу дбають, свої гордовиті заміри справляють, а до людей їм байдуже, до краю їм нема діла».

ЛІТЕРАТУРА

1. Панас, Мирний. Зібрання творів: У 7 т. Київ: Наукова думка, 1968–1971.

2. Ушкалов Л. Реалізм – це есхатологія: Панас Мирний. Харків: Майдан, 2012. 180 с.

НАРОДНІ УЯВЛЕННЯ ТА АВТОРСЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ СТИХІЇ ВОГНЮ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНІСТИКИ І. ФРАНКА)

Тетяна МАТВЄЄВА¹ (Харків, Україна)

¹ доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри історії української літератури філологічного факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, t.matvieieva@karazin.ua

Велика епіка І. Франка так само активно вивчається в 21 столітті, як і понад сто років тому, оскільки кожне наступне покоління дослідників відкриває нові аспекти її прочитання. До таких зараховуємо міфологічний, архетипний аналіз, який замінив соціоскерований проблемно-тематичний, ідейно-пафосний, пообразний підходи до романних студій митця (роботи Р. Голода, Т. Гундорової, І. Денисюка, М. Кодака, М. Легкого, Я. Мельник, Т. Пастуха, М. Ткачука, А. Швець та інших).

Романістика І. Франка містить багатий матеріал, який потребує переосмислення, що й зумовило вибір об'єкта студії та її предмета: стихія вогню, традиційне та нове в інтерпретаційному полі.

У народних уявленнях вогонь є амбівалентною стихією, життєдайною та руйнівною водночас, про що зазначали В. Гнатюк, М. Костомаров, І. Нечуй-Левицький, О. Потебня, наші сучасники - В. Войтович, В. Жайворонок та інші. Вогонь позиціонувався і як власне одна зі стихій поряд із водою, повітрям, землею, що творили природний космос, і як "внутрішній" вогонь - духовний скарб, що уможливлює духовне існування окремої людини й світу людей загалом. Однак вогонь міг перетворитися на деструктивну силу й зруйнувати зовнішній (космічний) і внутрішній (психофізичний) простір, перетворивши їх на хаос.

Природні стихії привертали увагу письменників, адже це мінливі субстанції, які, зберігаючи свої матеріальні (фізичні) ознаки, разом із тим повсякчас змінювали їхні вияви (колір, звук, запах, смак, тактильність) і прояви (вплив на ментальну сферу особи). У художній моделі світу ці ознаки зазнавали ще більших трансформацій.

Зокрема в романах І. Франка стихія вогню як така безпосередньо не впливає на "я" індивіда, залишаючись у своїх впливах на горизонталь

людського існування в тривимірній моделі світу (за Ю. Лотманом) або в описах минулого (пожежа в Торках ("Основи суспільності")), або проектуючись на майбутнє (пожежа в Бориславі ("Борислав сміється")).

Автора насамперед цікавить так званий антропоцентричний (у творах підсилений символікою, іноді - оксюмором) вимір стихії вогню, що кардинально відрізняє індивідуально художній і фольклорний його еквіваленти. Найбільш виразно ця тенденція простежується в оксюмороні холодного вогню (образ удава ("Воа constrictor")), застиглого вогню (кипарис на могилі ("Для домашнього огнища")). Такий вогонь, не втрачаючи ознак фізично руйнівного начала, І. Франком пріоритетно пов'язується з психотипом персонажів - невротичним, депресивним (відповідно, Герман Гольдкремер, Анеля Ангарович).

Або вогонь перетворюється на власне символ, підсилюючи психогенетичні особливості персонажів і виводячи образ в екзистенційну сферу пошуку сенсу буття (хоча у І. Франка практично завжди йдеться про його втрату). У цих випадках найчастіше вогонь через колірну асоціацію обертається на фальшивий еквівалент соціального статусу людини - золото чи коштовність: загублений діамант ("Для домашнього огнища"), скарб, що не приніс щастя ("Лель і Полель") або й узагалі стає фальшивою річчю: блиск на сонці розбитого скла ("Перехресні стежки").

Нові сенси, переконані, закономірно з'явилися в річищі кардинальних змін у культурно-мистецькій сфері кінця 19 - початку 20 століття й пов'язані зі змінами пріоритетів у філософії, психології, спрямованими на суб'єктивізацію мистецтва, на те, що І. Франко позиціонував як тенденцію "бачити світ у краплі води", а себе вважав "мікроскопістом" і "мініатюристом", адже творив найперше світ індивідуума, особи, а вже крізь нього бачив світ довкола.

Такий напрям аналізу літературного процесу видається перспективним, оскільки він уможливорює мультикультурне дешифрування текстових сенсів, виводить у сферу міждисциплінарних студій художньої творчості загалом.

ЧИТАЮЧИ ГЕРОДОТА: АМАЗОНКИ, СКІФИ ТА АТЛАНТИДА В ЛІТЕРАТУРІ ЯК МАРКЕР СПІВПРИЧЕТНОСТІ ДО ІСТОРІЇ

Ольга НОВИК¹ (Бердянськ, Україна)

¹ доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства, Бердянський державний педагогічний університет, novior@gmail.com

Художня творчість про давні часи, відомі з «Історії» Геродота, розгортає перед читачем пістряву картину переосмислення повсякденності племен, про які більше домислів, ніж фактів. Попри те такий інтерес не згасає, автори повертаються до загадкового минулого, прагнучи залучити сучасне уявлення про минуле в глобальні процеси, що відбувалися як в часи існування скіфів, амазонок, так і в сучасні реалії історії.

Для огляду візьмемо кілька текстів української літератури ХХ і ХХІ сторіч. Твори Івана Білика «Меч Арея», «Золотий Ра», «Дикі білі коні», «Яр», роман Валентина Чемериса «Смерть Атея», роман Наталії Довгопол «Де знайти країну амазонок?», повість Ігоря Куруса «Знайти Атлантиду: подорож у безодню» дуже різнопланові, різняться і жанрово, і проблематикою, і часом написання. Поєднує всі ці тексти спроба переосмислити давні часи Приазов'я та Причорномор'я як такі, що вписують національну історію в глобальні процеси, що змінювали геополітичний простір Європи.

Кожен з названих авторів свідомо чи ні, зумисне чи вимушено, прямо чи опосередковано, але черпає інформацію з історії Геродота та інших старих джерел. І якщо оповідач Івана Білика в «Золотому Ра» безпосередньо спілкується з Геродотом і відтворює розповіді про далекі часи, в «Мечі Арея» автор створює переосмислення історії, в «Ярі» включає в текст дослідження головного героя про давні часи як спробу знайти витoki походження українського народу, а Валентин Чемерис пише художню інтерпретацію історії царських скіфів із залученням топонімів, імен і подій з геродотівської історії, то в творах авторів Наталки Довгопол й Ігоря Куруса інший спосіб зображення.

У книгах Наталії Довгопол «Де знайти країну амазонок?» та Ігоря Куруса «Знайти Атлантиду: подорож у безодню» домінує фентезійна складова подорожі-квесту в пошуках країн, які давно зникли, але герої вірять в їх існування і віднаходять шлях. При цьому одна з героїнь, яка шукає країну амазонок в часи польських магнатів, несе в торбі саме історію Геродота.

Герої, які шукають Атлантиду також читають Платона і Геродота. І саме прагнення віднайти не просто міфічну давню країну, але й себе самого керує долями героїв творів.

Інтерпретація давньої історії земель, де існували племена, нащадками яких постають сучасні народи, постає спробою вписати українську історію в глобальні процеси зміни світу, відтворити маркери збереження традицій і героїчних звершень (недаремно в більшості з розглянутих творів є образ меча: меч Арея, меч амазонок, меч як зброя і як символ). Таким чином скіфи, амазонки є частиною історії українських земель, а відтворення сучасними письменниками актуалізує переосмислення процесів, що відбувалися в Приазов'ї та Причорномор'ї.

WILLIAM SHAKESPEARES ZITATE IM DEUTSCHEN ALS TRANSLINGUALES PHÄNOMEN

Nataliia ONISHCHENKO¹ (Charkiw, Ukraine)

¹ кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, naonishc77@gmail.com

Das moderne ökolinguistische Paradigma ermöglicht es, die Korrelationen zwischen sprachlichen Entitäten und ihrer Verwendungsumgebung herzustellen, wobei seine Ausgangspositionen die Beeinflussbarkeit von Menschen und Lebensereignissen durch Sprache enthalten.

Traditionell spricht man von drei Aspekten der Ökolinguistik: dem intralingualen, interlingualen und translingualen. Der Letztere ist mit der Verwendung von Einheiten, Mitteln, Realitäten einer Sprache und Kultur im Kontext einer anderen Sprache verbunden, die zu einer anderen Kultur gehört, in Belletristik, Folklore, Journalismus. Den praktischen Ausdruck findet das beim Zitieren fremdsprachiger Mikrotexthe, in der Praxis des Übersetzens [1, S. 175].

Unter allen fremdsprachlichen Autoren gehört der Brite William Shakespeare zu den meist gelesenen und zitierten [2, S. 271], so dass mehrere seiner Zitate einen aphoristischen Status im Deutschen erworben haben. Die Zahl der Shakespeares Zitate in zahlreichen Online-Sammlungen der Zitate und Sprüche übersteigt wesentlich die von den meisten deutschen Autoren, was vom sogenannten Phänomen des „deutschen“ Shakespeares sprechen lässt [3].

Die Ergebnisse unserer Studie des kulturellen Hintergrundes Shakespeares „Eingriffs“ in die deutsche Linguokultur weisen auf vier Gruppen der Faktoren,

die Shakespeares Zitiertheit fördern:

1. *Übersetzungen* (ab 1741);
2. *Theateraufführungen* (ab 1773);
3. *Künstlerische Adaptationen* (vom deutschen Klassizismus bis Postmoderne);
4. „*Textgewalt*“ (das obligatorische Studium der Texte als Teil des Schulprogramms, ab 19. Jahrhundert, nach dem 2. Weltkrieg intensiviert).

Der ökolinguistische Ansatz lässt die Ursachen und Formen Shakespeares Zitate im Deutschen erklären und präzisiert dadurch die Mechanismen der Integrativität der Sprache und des menschlichen Denkens.

LITERATURVERZEICHNIS

1. Семенець О. О. Лінгвоекотологія та проблеми мовного вираження суспільних цінностей. *Нова філологія* : зб. наук. праць. Запоріжжя : Вид-во ЗНУ, 2013. № 58. С. 174–177.
2. Die große Chronik-Weltgeschichte: Absolutismus, Aufklärung und Revolution. Bd. 11. [1648-1793]. Detlef Wienecke-Janz Wissenmedia Verlag, 2008. 400 S.
3. Gundolf F. Shakespeare und der deutsche Geist. University of Michigan Library, 1920, 380 p.

UNA APROXIMACIÓN AL ANÁLISIS DE LAS TRADUCCIONES DE LESIA UKRAÍNKА AL ESPAÑOL

Ígor ÓRZHITSKIY¹ (Járkiv, Ucrania)

¹ доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, orzhitskiy@karazin.ua

Conozco tres ediciones de obras de Lesia Ukraínka en español: *En las catacumbas*. K.: Mistetstvo, 1971; *Esperanza: Poesías*. K.: Dnipró, 1971, *Dueño de piedra*, en: *Lesia Ukraínka in translations*. Philadelphia: The Commemorative Committee to Honor Lesia Ukraínka, 1988. Las dos ediciones ucranianas son bilingües, mientras que el libro norteamericano contiene varias obras de Lesia, traducidas al inglés, alemán, español, francés, croata, portugués e italiano, pero los originales ausentan.

El poema dramático *En las catacumbas* está traducido por Juan Borysiuk. La traducción del poemario *Esperanza* es la obra de un trío: César Ástor,

Juan Borysiuk y José Santacreu. Y *Dueño de piedra* está traducido por Petró Kluk en colaboración con el profesor Carlos Jiménez. Mi propósito es echar una mirada crítica a la calidad de traducciones que poseemos.

La pieza *En las catacumbas* no está rimada, escrita en pentámetro yámbico con terminaciones tanto agudas como llanas. La ausencia de la rima hace más fácil la traducción, sin embargo, el texto adolece de algún que otro error gramatical. Aquí destaco uno, que se me permita decir eucarístico, cuando las palabras dichas por el Patricio cristiano «ми зажили святого тіла й крові / укупі, при однім столі» se traducen como «transubstanciamos en las mismas aras / el pan y el vino santos»: el Patricio y su Esclavo que no son ni Cristo, ni Espíritu Santo no pueden transubstanciar nada. Lesia dice **зажили – comimos**, por lo cual, manteniendo el mismo ritmo, podríamos suplantar esa herejía por la simplísima frase **comimos juntos** que es equirítmica: **comimos juntos en las mismas aras**.

La labor de los tres traductores del libro *Esperanza* debe ser caracterizado de forma siguiente: las traducciones de César Ástor son poco menos que perfectas, con gran maestría en rimas, las de Juan Borysiuk, pasables y las de José Santacreu, insuficientes.

El *Dueño de piedra* en traducción de Petró Kluk merece especial atención, ya que es seguro que interesaría mucho al público al ser puesto en escena española, pues la visión de nuestra poetisa es inesperada e imprevista: es Doña Ana quien somete a Don Juan a su voluntad, lo que lleva a la muerte de este. Pero la traducción, a pesar de ser buena, igual necesitaría enmiendas léxico-semánticas.

УСВІДОМЛЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ ІДЕНТИЧНОСТІ В ІНОКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ НА ПРИКЛАДІ ТВОРУ М. ДЮРАС «КОХАНЕЦЬ»

Богдан ПАРАМОНОВ¹ (Харків, Україна)

¹ аспірант кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
bogdanparamonov@ukr.net

Головна героїня роману Маргарити Дюрас «Коханець» – юна дівчина з французької сім'ї, яка проживає в колоніальному Індокитаї. Події роману відбуваються у 1920-ті роки, коли французькі колонізатори займали домінуюче становище у суспільстві, а місцеві (в'єтнамці) були

маргіналізовані. Дівчина, ім'я якої протягом усього роману залишається неназваним, намагається знайти себе в чужому культурному середовищі, в якому вона опинилася.

Даний твір представляє актуальний інтерес для дослідження проблематики факторів формування ідентичності, оскільки головний персонаж практично від самого народження знаходиться між двома світами – французькими суспільними нормами і спадщиною, та в'єтнамською культурою, в яку вона залучена і є локальною культурою більшості. Згодом, в підлітковому віці додається і третій світ – китайської культури та традицій країни її «коханця».

Хоча центральною ідеєю цього твору є пошук, осмислення та прийняття себе як жінки, тема усвідомлення власної національної приналежності як фактора формування ідентичності в інокультурному середовищі проходить червоною лінією протягом усієї розповіді, оскільки головна героїня стикається з проблемою подолання різниці між трьома абсолютно різними культурами.

Героїня бачить суворі реалії колоніального суспільства, експлуатацію, нерівність по відношенню до корінного населення і расову напруженість. Дівчина не може знайти своє місце серед в'єтнамців, тому що для них вона є представником домінантної касты, узурпатором та експлуататором, та й сама вона не розцінює їх як рівних собі.

Боротьба головної героїні за прийняття себе у суспільстві таких, як вона, французів ускладнюється через її інтимні відносини із китайцем не досягнувши повноліття, тоді як французьке суспільство дотримується неухильних норм і очікувань по відношенню до жінки. Керівництво та учениці пансіонату (за винятком однієї подруги), в якому навчається дівчина, ганьблять та ігнорують її, реагуючи на нового знайомого китайця, у супроводі якого вона перебуває весь час після уроків, і на її нічні відсутності. А сім'я, дізнавшись про непристойний спосіб життя, засуджує героїню.

Китайська культура, представлена в особі коханця і його родини, в свою чергу не може прийняти дівчину. Оскільки вона вступила в статеві стосунки до шлюбу, то, згідно з китайськими традиціями, одруження з такою – неприпустиме. До того ж, союз «білої» героїні у злиднях та заможного китайця бачиться батьками останнього як неможливий. Питання расової несумісності так само постає і в сім'ї дівчини, де мати і старший брат не можуть схвалити вибір на користь китайця.

Зрештою, головна героїня не була прийнята ні французами, ні китайцями, ні корінним населенням Індокитаю, тим самим посприявши формуванню ідентичності з відсутнім почуттям приналежності до будь-якого суспільства чи культурного середовища. Як наслідок, ці культури набувають нового, унікального пласта представників, абстрагованих від цієї самої культури, що, таким чином, становить цю саму культуру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ассман А. «Простори спогадів. Форми та трансформації культурної пам'яті» [пер. з нім.: К. Дмитренко, Л. Доронічева, О. Юдін]. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 440 с.
2. Дюрас М. Коханець. К.: А-Ба-Ба-Га-Ла-Ма-Га, 2009. – 128 с.
3. Еріксон Е. Ідентичність: юність і криза: Пер. з англ. / Заг. ред. і предисл. Толстих А. В. - М.: Видавнича група "Прогрес", 1996. – 344 с.
4. Huntington, Samuel. Who Are We? The Challenges to America's National Identity, 2004. – 658 p.

РОМАН «ТАКИЙ ВЖЕ СВІТ» ПІО БАРОХА, ЖИТТЄВИЙ ЛАБІРИНТ КОСМОПОЛІТА

Аліна ПАШКОВА¹ (Харків, Україна)

¹ старший викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,
alina.pashkova@karazin.ua

Піо Бароха, якого вважають одним з найвідоміших авторів-космополітів в іспанській літературі, 28 грудня 2022 року виповнилося б 150 років. За життя Барохи і ще через багато років після смерті його роботи користувалися великим успіхом у публіки. Тож в цій статті розглянемо один з найзнаковіших його романів, який можемо віднести до течії космополітизму, де у всіх персонажів одні й самі екзистенційні проблеми та дія розгортається у великих містах.

Роман «Такий вже наш світ» продовжує трилогію «Міста», яку почав роман «Цезар або нічого», і в ньому розповідається про життєву подорож Саші Саварової. Саварова - молода російська дочка військового. Перша частина роману є соціальним портретом Росії в період революції 1905 року і вигнанців, які вона породила, але ця історична подія буде лише епізодом у романі, тому що мета автора полягає в тому, щоб докладно описати повстання Саші Саварової в головній ролі проти ролі, яку займає

жінка того часу в будь-якому типі суспільстві. У романі «Такий вже наш світ» є, на наш погляд, два ключові слова: пошук і міраж; перше слово описує дії головної героїні, а друге відповідає на невдалу оптичну ілюзію, яку вона отримує від своїх подорожей. Саша шукає сенс життя і, переміщуючись вигаданим простором від однієї країни до іншої, і від міста до міста в той час, коли цим містам, як і їхнім мешканцям, приписувалися унікальні характеристики, вона знаходила міражі. Своїм романом Бароха хотів сказати, що ні в країнах, ні в людях немає особливостей, а що життя будь-де таке: жорстокість, невдячність, несвідомість, зневага сили до слабкості, і такі чоловіки і жінки, і такі ми всі.

Роман розділений на три частини, дія перших двох відбувається у Швейцарії та Італії. Зображується інтелектуальне середовище росіян (що здебільшого любили революцію), які жили і навчалися в Женеві. Таким чином, Бароха представляє та розвиває основні ідеї свого часу через діалоги своїх персонажів. Діалоги, позбавлені манірності чи педантизму і спонукають, як ніщо інше, до роздумів про проблеми, які здебільшого досі актуальні; або, принаймні, зробили свій внесок у формування нашого світу сьогодні.

Перебування Саші у Флоренції — привід пригостити нас її блуканнями містом. Піо Бароха представляє деякі нотатки про місто в кращих традиціях розповідей про подорожі: бачення, які завжди відповідають точці зору персонажа, що подорожує ним, але ніколи не зупиняються на стереотипі. З самого початку він пропонує приємний, акуратний і красивий опис міста Флоренції, красу, яка контрастуватиме із сірим зображенням суспільства. Саша доходить до того, що каже, що їй це не подобається. Їй не подобаються італійці. Італія має бути країною, де з грошима можна досягти більшого. Італійці думають про те, як завжди отримати ще одну ліру, а чоловіки шукають іноземну принцесу, щоб жити за її рахунок. Флоренція прекрасна, але не її люди. Цей спосіб опису міст і пейзажів, який ми зустрічаємо у всій творчості письменника, контрастує з його способом зображення своїх персонажів, завжди рідкісними, короткими, але репрезентативними описами.

У третій та останній частині роману Саша прибуває до Іспанії. Незважаючи на те, що вона спілкується з гарним суспільством, Саварова здивована загальною зневагою до культури, до науки, до всіх соціальних та технологічних нововведень, які стрясають решту Європи. Тільки в Хосі Ігнасіо Арсела, двоюрідному братові її чоловіка, вона знайшла людину зі

схожим духом та турботами.

У цій останній частині текст претендує на те, щоб бути заснованим на особистих нотатках самої Саші, в яких вона записує свої враження від Іспанії та свого життя в країні, і тон інтимного невдоволення рухається. Крах її шлюбу, втрата юнацьких ілюзій та дивне оточення, зовсім відмінне від того, що вимагала Сашина чутливість.

З епілогу ми дізнаємось, що Саша стала причиною ще однієї жертви: Хосе Ігнасіо Арселу, який, дізнавшись про її від'їзд із Севільї, був розплющений, провів кілька днів мовчки і подався до Китаю, щоб повідомити про чергову революцію. Дізнавшись про це, Саша плаче, усвідомлюючи, що ставилася до чоловіка, який смиренно любив її, з байдужістю та зневагою. Саша – це щось більше, ніж імітація інтелігентних жінок із російського роману, які виходять заміж за посередніх чоловіків. Вона смілива жінка, яка шукає екзистенційну роль, яка не змириться з реальністю. У своїх подорожах вона зрозуміла, що різні культури – це міражі. Розчарована Саша згадує девіз, який вона побачила на щиті старого будинку: «Світ влаштований так».

МІЖКУЛЬТУРНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ТА ЛІТЕРАТУРНИЙ ТЕКСТ

Діана ПЕСОЦЬКА¹, Жанна КУЩЕНКО² (Харків, Україна)

¹ кандидат філософських наук, доцент кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, diana.pessotska@karazin.ua

² старший викладач кафедри міжкультурної комунікації та іноземної мови, Національний технічний університет "Харківський політехнічний інститут"

Література представляє собою точку перетину між «я» та іншим, вона об'єднує соціальні, естетичні, лінгвістичні та культурні коди. Література завжди була точкою перетину різних культур та цивілізацій, внаслідок чого виникли мова та культура як на індивідуальному, так і на соціальному рівні. В епоху глобалізації сучасний світ стає все більш мультикультурним, контакт з іншим стає чимось неминучим, викладання без врахування міжкультурного аспекту стає неможливим.

Літературний текст також можна вважати ареною, де перетинаються різноманітні мовні виміри, що посилюються соціокультурними, психологічними, семантичними, структурними та лінгвістичними чинниками. Саме ці виміри сприяють розумінню самого тексту. Тому з

цієї точки зору, є сенс проаналізувати місце міжкультурного виміру, оскільки учень не просто сприймає певні граматичні правила на уроці, але й є невід'ємною частиною процесу навчання. Кожен учень має свою візію світу зі своїми уявленнями, які можуть нести в собі певні стереотипи.

Саме для подолання цих стереотипів і потрібна міжсуб'єктна та міжкультурна комунікація у процесі навчання.

Використовуючи літературний текст у процесі навчання, можна виявити наступні його функції:

– Лінгвістичну, оскільки його можна вважати способом вивчення лексики та граматики (шляхом долучення учня до міжкультурного через сучасний літературний текст);

– Міжкультурну, оскільки його можна вважати посередником між різними культурами (допомогти учневі отримати міжкультурні компетенції через сучасний літературний текст, познайомити його з сучасними авторами);

– Соціокультурну, оскільки дозволяє ознайомитися як зі своєю культурою, так і з іноземною (через порівняння історій, пов'язаних зі своєю рідною культурою та з французькою);

– Комунікативну, коли учні напряду спілкуються з представниками іншої культури (у тому числі і через подолання упереджень до іншої культури).

Коли йдеться про отримання міжкультурної компетенції, літературний текст має плідний потенціал, у якому учень виступає головною дійовою особою у процесі читання, розуміння тексту та усного чи письмового мовлення. Все це відбувається на семантичному, соціокультурному та психоаналітичному рівнях.

ВІДОБРАЖЕННЯ СОЦІОКУЛЬТУРИ В КУЛЬТУРЕМАХ ХУДОЖНІХ ТЕКСТІВ

Лідія ПІХТОВНІКОВА¹ (Харків, Україна)

¹ доктор філологічних наук, професор, професор кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, lpichtov@gmail.com

Культура є складним феноменом життя певної групи, етносу чи цивілізації, виражає її духовне усвідомлення світу, моделі його пізнання й інтерпретації [3, с. 271]. Беззаперечно, культура є соціальним феноменом, тобто, у нашій інтерпретації, це є завжди соціокультура. За

Селівановою О.О., різні дефініції культури/соціокультури є описовими, історичними, нормативними, психологічними та структурними [3, с. 272]. Потенційно вони створюють, на наш погляд, системне чи, навіть, синергетичне бачення цього складного феномену. Важливо зазначити, що соціокультура має також семіотичну природу, тобто є системою знаків і символів, що дозволяє встановити відповідність її складових з іншими семіотичними системами – мовою, літературою, мистецтвом.

Художня література кожного суспільства диференційно відображає його соціально-історичні чинники. Відображення може бути безпосереднім, з описом історичних фактів, їх авторською оцінкою, а також може бути більш опосередкованим. У цьому випадку історичні події, реалії присутні в художньому творі як фон. Ще більш опосередковане відображення спостерігається у малих літературних жанрах – байці, притчі тощо, де соціально-історичні чинники представлено у менталітеті персонажів, який сформовано віками у кожному суспільстві.

Соціально-історичні чинники суспільства в художній літературі відображаються в художніх образах і культурних концептах, але конкретизація відбувається найбільш адекватно у специфічних складових концептів – лінгвокультуремах (або культуремах). Культурема є комплексною міжрівневою одиницею, єдністю лінгвального та екстралінгвального змісту. Їй притаманна двоплановість: означником культуреми є мовний знак, а позначене – це фрагмент дійсності, реалія, предмет або ситуація, що стосується культури, виражає один із її кодів. Структура культуреми така: її форма (лексична одиниця, вираз, метафора, метонімія та ін.), значення культуреми з культурними конотаціями, семантичні зв'язки між формою та значенням [1, с. 85].

Співвідношення концепту і культуреми – це співвідношення частини і цілого. Спільним у них є план змісту, а відмінним те, що вони діють у різних локусах (концепт – одиниця ментальної свідомості, культураема – одиниця мовної свідомості). Властивостями лінгвокультуреми є безеквівалентність їх лексичних одиниць (наприклад, смолоскип), позначення культурних реалій (писанка, вечорниці), лексико-семантичний спосіб номінації (наприклад, Журба – жалобна чорно-біла хустка), входження до складу фразеологізму (байдики, цабе) [1, с. 86].

У реальних художніх текстах є інші лексичні вирази, що частково відповідають усім властивостям лінгвокультуреми; зокрема, таке відбувається під час перекладу тексту з іноземної мови, коли немає точного еквіваленту лексичної одиниці. В такому випадку слід вважати

лінгвокультурему умовною, оскільки вона і в перекладі зберігає основні свої властивості. На прикладі байки Джеймса Тербера [4] *“The Little Girl and the Wolf”* пояснено зв'язок її головного концепту КОМПЕТЕНТНІСТЬ [2, с. 68-69] з культуремою цього тексту. Ця байка є пародією на класичний сюжет Ш. Перро і створює багато нової інформації, яка насичує її головний концепт.

Сатиричність образів-символів байки очевидна. Вовк (образ-символ наївного розбійника з минулого) є некомпетентним у сучасних реаліях. Дівчинка (сучасна «крута» особистість) оснащена сучасною зброєю і не губиться у будь-якій ситуації. Основний образ-символ байки, який збігається за назвою з основним текстовим концептом, виражається гротесковим перебільшенням як наївності, так і «крутизни»; цей контраст і надає сатиричного забарвлення відвертої прагматичності, яка на думку автора тексту переважає у наш час.

Досить шокуюча, але сатирична, культурема цієї байки – «автомат для самозахисту». Наївний персонаж Вовк не має гадки про такий спосіб самозахисту, на відміну від дівчинки ця культурема йому невідома. В опису дій дівчинки культурема відображає предметний культурний код (подію) і код духовний (відображає моральний пріоритет самозахисту за допомогою зброї). Описана лінгвокультурема пояснює атрибути головного концепту байки КОМПЕТЕНТНІСТЬ, отже є складовою концепту.

Розглянуто також старовинну китайську притчу *破鏡重圓* (*Розбите дзеркало зібрати знову*) [5] (текст притчі переклала Дарина Цимбалова, студентка відділення східних мов факультету іноземних мов ХНУ імені В.Н. Каразіна, група ЯК 42, 2022/2023 навч. рік). Ця історія записана в книзі «Історії у віршах», збірці новел, записаних Мен Ці під час правління династії Тан (618–907 рр.). Головний концепт цієї притчі – ВІРНІСТЬ У СТОСУНКАХ. Сюжет притчі досить розлогий, в тексті міститься чимало культурем, які ілюструють головний концепт: імператор, династія, складання віршів, кругле бронзове дзеркало, китайське свято ліхтарів, поема про розбите дзеркало, банкет на відновлення цілісності дзеркала. Культуремами в тексті презентують атрибути головного концепту притчі, а саме, кохання, вірність, цілеспрямованість, труднощі, які виникають у житті, сварки, війна та розлучення, доброта та допомога людей, а також образно пояснюють моральний висновок притчі: навіть розбите дзеркало можна склеїти, відновити.

Культуремами є специфічними виразами в художніх текстах, які на мовному

рівні адекватно презентують культурні концепти художнього твору та його атрибути, відіграють роль посередника між ментальним рівнем твору та його мовною реалізацією. Перспективою подальших досліджень у цьому напрямку вважаємо поглиблене лінгвостилістичне вивчення конотаційної природи культурем, їх інтерпретації під час перекладу художніх творів з іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Загнітко А., Богданова І. Лінгвокультурологія. Навчальний посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2017. 286 с.
2. Піхтовнікова Л.С., Гончарук О.М. Англomовна прозова байка : прагматистичний і лінгвокогнітивний аспекти : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2016. 176 с.
3. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. Полтава : Довкілля-К., 2006. 716 с.
4. Thurber J. *Fables for Our Time and Famous Poems*. NY : Harper & Row Publishers, 2008. 128 p.
5. 百度百科-验证 (Притча про розбите дзеркало)
百度百科是一部内容开放、自由的网络百科全书，旨在创造一个涵盖所有领域知识，服务所有互联网用户的中文知识性百科全书。在这里你可以参与词条编辑，分享贡献你的知识。
<https://baike.baidu.com/item/%E7%A0%B4%E9%95%9C%E9%87%8D%E5%9C%86/68305>

UTOPIAS AND HETEROTOPIAS IN THE NARRATIVE SYSTEM OF THE NOVEL *THE PATRIOTS*

BY SANA KRASIKOV

Gloria POLITI¹ (Lecce, Italia)

¹ *PhD, Ricercatore confermato, Università del Salento, gloria.politi@unisalento.it*

The specific weight of *The Patriots* (2022), the debut novel by Sana Krasikov (Ukraine, 1979), is determined by the historical contextualisation and chronotopic development of the narrative, which, laid out in a dense compositional architecture over 786 pages, divided into 6 books and 44 chapters, following the trajectories of the indissoluble triad represented by mother (Florence Fein), son (Yulik/Julian) and grandson (Lenny), takes us from the past to the present, from the America of the Great Depression to the Stalinist Soviet Union, from the United States of today to contemporary Russia.

In the recomposition of historical events and their effects on the lives of the characters, we venture into a complex labyrinth, made even more impassable by repeated analeptic and proleptic processes, from which, however, Sana Krasikov guarantees us the exit. Indeed, it is precisely the spatial and temporal oscillations that allow the novel to give back a sense of what was not lost in the edges of history, but carefully concealed in the depths of the Lubyanka, kept in the coils of the NKVD and re-emerged, though only in part, following the 1991 opening of the secret archives of the bloodless body of the Soviet State.

But we owe it to «Memorial», which suddenly materialised in the novel in the form of one of the many web pages, to identify the temporal parabola of the narrated events, between 1933 and 2008: «At first glance it must have been a Russian society dedicated to the rehabilitation of the victims of Stalinist repression. The site appeared to be abandoned, a gulag of no longer active links, many of whom, like the victims the site represented, were themselves ‘under reconstruction’»¹.

This paper proposes a hermeneutic approach as a methodology for analysing Sana Krasikov’s *The Patriots*. It proposes to investigate, starting from the title, the meaning of the specific condition in which the characters of her novel might find themselves in their capacity as patriots, i.e. as glorifiers and defenders of a national idea. Or whether, taking a distance from this latter definition, that very title almost fulfils the function of a provocation, thus determining a shift to other planes of the focus that pleonastic suggestions of the concepts of ‘patriots’, ‘fatherland’, ‘patriotism’ may evoke.

NOTE

1. Krasikov S. *I patrioti*. Roma: Fazi Editore, 2022. P. 69. (Tit. orig.le *The Patriots*, 2017).

BIBLIOGRAFIA

1. Krasikov S. *I patrioti*. Roma: Fazi Editore, 2022. Pp. 788. (Tit. orig.le *The Patriots*, 2017. Pp. 538)

2. Foucault M. *Utopie. Eterotopie*, Moscati A. (Ed.). Napoli: Cronopio, 2006, p. 12.

3. Moretti F. *Atlante del romanzo europeo (1800-1900)*. Torino: Einaudi, 1997.

“DEATH IN BABYLON, LOVE IN ISTANBUL”: COMMUNICATION BARRIER AND INTERCULTURAL COMMUNICATION

Iryna PRUSHKOVSKA¹ (Kyiv, Ukraine)

¹ Doctor of Philological Sciences, Professor, Professor of the Department of Foreign Languages, Institute of International Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv, irademirkiev@gmail.com

Funded by Volkswagen Foundation

Ukrainian-Turkish literary relations last almost 100 years, during which most of the literary genres of Turkish literature are already represented in Ukraine. In the last ten years, the number of literary translations from Turkish has increased rapidly, each new work translated into Ukrainian is a new bridge between Turkish and Ukrainian cultural interaction.

The research is devoted to the Ukrainian translation by O. Kulchynskyi of the modern Turkish novel “Death in Babylon, Love in Istanbul” by Iskender Pala. The peculiarity of the original text under consideration is as follows: the author of the work is a well-known Turkish historian of literature, writer, who, based on the deep historical facts of Ottoman history, images of classical Turkish literature, creates a work of fiction, a detective story, full of country and cultural details.

The Ukrainian-speaking reader of this work faces, firstly, a sociocultural barrier, which is very skillfully eliminated by the translator into Ukrainian O. Kulchynskyi. Thanks to the methods he chose to convey the heterogeneous realities found in the original work, namely transcription and footnotes with extensive explanations, historical and cultural references in some parts of the translation relating to religious themes, a glossary of terms and concepts at the end of the work, contribute to the quality of intercultural communication between Turkish and Ukrainian culture and worldview.

Despite all the specifics of the original text, its maximum concentration purely on a certain cultural space, the Ukrainian translation, thanks to the professionalism of the translator, is read and perceived very naturally, and it is like a reference book. After all, the available explanations, interpretations seem to open the door to a new, Eastern world for the Ukrainian reader.

REFERENCES

1. Пала І. Смерть у Вавилоні Кохання в Стамбулі: роман. Переклад з турецької О. Кульчинський. – Харків: Фоліо, 2019. – 412 с.

2. Pala İ. Babil'de ölüm İstanbul'da aşk. – İstanbul: Kapı yayınları, 2004. 416 s.

ЕМОЦІЙНЕ ВИГОРАННЯ ВИКЛАДАЧІВ ТА СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Богдана ПУГАЧ¹, Ірина РУДНЄВА² (Харків, Україна)

*¹ старший викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
bogdana.pugach@karazin.ua*

² кандидат педагогічних наук, доцент, в. о. завідуючої кафедрою романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, iryna.rudnieva@karazin.ua

Війна, що вже рік триває в нашій країні, стала великим випробуванням та, серед іншого, має надзвичайно серйозний вплив на систему викладання, оскільки вона створює складні умови для навчання та спричиняє емоційне вигорання викладачів та студентів. Емоційне вигорання (англ. burnout) — це процес поступового виснаження енергії та засвоєння негативних психологічних наслідків, що виникає в результаті сильного, тривалого стресу. Емоційне вигорання характеризується виснаженістю, безсиллям, відчуттям втрати контролю над ситуацією, цинічністю, інколи проявами агресивності та зниженням ефективності професійної діяльності.

З метою запобігання емоційного вигорання студентів під час війни, забезпечення ефективного навчання, підтримки духу учнів, викладач має створити особливу позитивну атмосферу на уроках, основними складниками якої є:

1. Збереження безпеки та спокою. Перед початком уроку викладачу потрібно переконатися, що студенти відчувають себе у відносній безпеці й спокою. Важливо відстежувати останні події на передовій та відповідно планувати заняття, щоб уникнути емоційного перевантаження.
2. Побудова групової емоційної підтримки. Добре, якщо студенти будуть висловлювати свої емоції та переживання. Це забезпечить не тільки використання нового лексичного матеріалу, а й зменшить внутрішнє емоційне напруження та створить атмосферу співпраці та підтримки.
3. Використання креативних інтерактивних методів дозволить студентам змінити фокус уваги та думок, пережити позитивні емоції та надасть відчуття контролю над власним емоційним станом.

Для того, щоб підтримати учнів та ефективний навчальний процес під час важких випробувань, запобігти власному емоційному вигоранню, викладачам вкрай важливо підтримувати особисте психологічне здоров'я та сили. В цьому їм допоможе розвиток навичок самопізнання, розуміння своїх меж та навички керування стресом. Визнаючи свої особисті граничні значення, викладач матиме змогу вчасно виявити ознаки емоційного перенапруження. Важливо ділитись своїми почуттями, відкрито говорити про них зі своїми колегами та психологами. Поетапне управління своїм часом та завданнями забезпечить розумовий та емоційний відпочинок, а використання онлайн-інструментів, технологій у поєднанні з креативними завданнями зменшить напругу та відчуття всебічної відповідальності за забезпечення ефективного навчального процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Буров, О. В., & Синютка, В. Ю. (2015). Психологічні особливості емоційного вигорання та взаємозв'язок зі здоров'ям педагогів. *Медична психологія*, 7(1), 69-76.
2. Головаха, Е. Ю., & Шелудько, Н. С. (2019). Емоційне вигорання вчителів: діагностика та корекція. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка. Психологія. Соціологія*, 1(300), 63-71.
3. Champagne, A., & Contandriopoulos, A. P. (2017). Burnout chez les professionnels de la santé: une revue de littérature. *Sante Publique*, 29(1), 131-137.

МОТИВАЦІЯ ДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СЕРЕД ІТАЛІЙСЬКИХ СТУДЕНТІВ-СЛАВІСТІВ (ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ)

Oleg RUMYANTSEV¹ (Palermo, Italia)

¹ *PhD, Professore associato, dipartimento di scienze umanistiche, Università degli Studi di Palermo, oleg.rumyantsev@unipa.it*

На сучасному етапі, коли умови війни поступово стають складовою дидактичного процесу (Scubisz 2022), дослідження мотивації щодо вивчення української мови як іноземної за кордоном набуває надважливого значення. Опитування, результати якого ми пропонуємо у цій розвідці, стосується здебільшого інтегративних, а також інструментальних типів мотивації до вивчення мови (Халявка 2021).

Опитування запроваджено у двох окремих навчальних групах, чії відвідувачі розпочали вивчення української мови й прагнуть опанувати рівень А2. До першої групи увійшли сім студентів, що вивчають російську мову (наявний рівень володіння — від А2 до В2) на третьому курсі бакалавріату та першому курсі магістерських студій одного з італійських державних університетів (далі — студенти). До другої групи увійшли вісім курсистів (студенти магістерських студій, викладачі, волонтери, зацікавлені громадяни) із середнім або вільним рівнем володіння російською мовою (від В2 до С1), що відвідують курси висококваліфікованої італійської приватної організації (далі — курсисти).

Запитання щодо рівню мотивації до вивчення української мови було оформлено італійською мовою та розподілено на шість блоків: мовознавчий (7 запитань), історико-культурний (6), геополітичний (1), організаційний (2), практичний (3) та пов'язаний із почуттям солідарності (4). Відповіді надано за шкалою 0-10.

Структура висловлених уподобань значно різниться між двома категоріями відвідувачів. Курсисти вважають найбільш вагомим чинником сьогоденну геополітичну ситуацію (повномасштабна російська агресія) — рівень мотивації дорівнює 9,25 балів; у групі студентів цей фактор посів п'яте місце та склав 7,57 балів. Студенти, зі свого боку, найвищим мотиваційним елементом з оцінкою 9,08 визначили рівень довіри до організатора курсу (тобто до університету) та до викладача; серед курсистів цей показник посів четверте місце з оцінкою 6,88. Другим чинником, на думку студентів, є мовознавчий тип зацікавленості: мотивація щодо семи поставлених запитань, які стосуються загальних, славістичних та компаративних аспектів опанування мови, склала 8,78 балів; серед курсистів — 6,72 бали (п'яте місце). Курсисти на друге місце поставили історико-культурні чинники — 6,96 балів; студенти оцінили цей тип мотивації вище (7,29 балів), але розташували його на четвертій за важливістю позиції. У обох групах третє місце посів практичний тип мотивації (наприклад, працевлаштування, дослідження, приватні питання): студенти — 8,24; курсисти — 9,92.

Найцікавішим мотиваційним елементом виявилось почуття солідарності (на загальному рівні, до українського народу, до біженців у Італії, до окремої особи): у обох групах цей тип мотивації є найнижчим (курсисти — 5,94; студенти — 5,22), але й діапазон відмінності між окремими оцінками є найширшим — від 1 до 10 серед студентів, від 3 до 10 серед курсистів (із виключенням запитання про солідарність до окремої особи).

За результатами слід вказати на доволі високий загальний рівень мотивації (студенти — 7,70; курсисти — 7,11) та на вагомий вплив на мотивацію актуальних подій та престижу організатора.

ЛІТЕРАТУРА

Халявка, Л. *Розвиток мотивації студентів нефілологічних спеціальностей до вивчення іноземної мови*, “Імідж сучасного педагога”, № 3(198) (2021): 64-67.

Skubisz, J. *Pedagogika pokoju (wojny) w refleskji metodologicznej*, “Інноватика у вихованні”, 16/2022: 141-151.

ХОРХЕ ЛУЇС БОРХЕС ЯК ПРЕДСТАВНИК КОСМОПОЛІТИЧНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Марина СВІТЛИЧНА¹ (Харків, Україна)

¹ викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
maryna.svitlychna@karazin.ua

Після Другої світової війни в літературних колах багатьох країн світу стають популярними ідеї космополітизму. Автори космополіти у своїх творах часто зображують світ як одну велику країну або місто, та розвивають універсальні літературні теми, як то природа людини, проблеми особистості, екзистенціальні питання. Головним героєм часто стає сам автор. Як правило, герої, як і автори, теж живуть в великих містах, багато подорожують, займаються інтелектуальною працею [1].

В іспаномовному літературному світі особливе місце серед письменників-космополітів займає Хорхе Луїс Борхес. Письменник народився в Буенос-Айресі – столиці іспаномовної космополітичної культури. Зростав він в особливій інтелектуальній атмосфері, декілька років прожив у Швейцарії та Іспанії, володів англійською і французькою мовами, добре знав культури різних країн, багато подорожував. Всі ці обставини сформували космополітичні погляди письменника, які легко простежуються в усій його творчості. До того ж Борхес на своїх лекціях відкрито критикував націоналізм в літературі, до якого тяжіли в той час деякі письменники пероністи [1].

В новелі Борхеса «Алеф» головним героєм є сам письменник, а іншим центральним персонажем є поет Карлос Архентіно, до таланту якого автор ставиться скептично. Алеф, який Архентіно знаходить у своєму

будинку в Буенос-Айресі, визначається як точка, в якій сходяться всі точки. Алеф поєднує в собі знання про всіх людей планети, їх долі та думки, всі історичні події, глибинний смисл всіх речей і явищ у всесвіті. Алеф – це втілення мрії про універсальне знання, яке може відкритись будь-кому.

В «Вавилонській бібліотеці» автор зображує світ, як величезну бібліотеку, в якій зберігаються знання всіх часів і народів на всіх можливих мовах. Єдиною проблемою для людства є знайти потрібні знання та розшифрувати їх.

ЛІТЕРАТУРА

1. El Cosmopolitismo de Jorge Luis Borges / Martín Cerda. Las Últimas Noticias (Diario: Santiago, Chile) abr. 10, 1965, p. 19.

TWITTER COMMUNICATION OF FRENCH POLITICIANS AS A REACTION TO RUSSIAN FULL-SCALE INVASION OF UKRAINE (BASED ON THE ACCOUNTS OF VALERIE PECRESSE, ÉRIC ZEMMOUR AND MARINE LE PEN)

Olena SIDEN¹ (Mykolaiv, Ukraine)

¹ PhD Student, аспірантка кафедри романо-германської філології та перекладу з німецької мови Чорноморського національного університету імені Петра Могили, olena.siden@gmail.com

Starting February 24, 2022, social networks were flooded with information about Russian full-scale invasion of Ukraine coming from Ukrainian and foreign political actors who used social media to communicate with their target audience.

Many researches are devoted to online communication in the political space, among them: P. Aldea, L. Bode, B. Castanho Silva, A.O. Larsson, P. Mangerotti, S. Proksch, R. Seitzkazin, E. Skogerbø, N.O. Steblyna, and others. The aim of the research is to study the reactions of French politicians in Twitter at potential threats and real Russian aggression in the period January–April 2022.

Center-right Valérie Pécresse started speaking about then-hypothetical war in early February. Her Twitter communication is characterized by support for Ukraine. Most often, Pécresse referred to war as «war», although sometimes she used words «conflict» and «situation». She supported sanctions and provision of aid to Ukraine, condemning Russian invasion. She also used

Ukrainian national symbols as a sign of support.

Right-wing radical Éric Zemmour also spoke about Ukraine in early February, emphasizing the country's freedom and sovereignty. His Twitter communication is characterized by an indirect, descriptive, and metaphorical naming of the war in Ukraine, for example, «situation, conflict, catastrophe, escalation, use of force by Russia», etc. Zemmour condemned the use of sanctions, criticized the expansion of NATO, saw the USA, NATO and Russia as parties of the conflict, and used Russian transliteration of Ukrainian cities («Kiev» not «Kyiv», «Karkhov» not «Kharkiv»).

Far-right Marine Le Pen started speaking about Ukraine in January in the context of maintaining relations with Russia in connection with the conflict. She used words «conflict» and «crisis» when talking about the war in Ukraine. Le Pen also descriptively called it «situation» and «military operation». She did not want «France to enter the war with Russia», condemned sanctions, and used Russian transliteration of Ukrainian cities and areas («Kiev» not «Kyiv», «Donbass» not «Donbas»).

Thus, using Twitter French politicians expressed their opinions about the war in Ukraine. Péresse demonstrated support for Ukraine, Zemmour avoided talking about it directly and Le Pen promoted relations with Russia. So, their Twitter communication was quite different and possibly showed international political party preferences they belong to.

REFERENCES

1. Castanho Silva B., Proksch S. Politicians unleashed? Political communication on Twitter and in parliament in Western Europe. *Political Science Research and Methods*. 2022. №10(4). P. 776–792. DOI: 10.1017/psrm.2021.36 (date of access: 24.01.2023).
2. Mangerotti P., Aldea P. Populism, Twitter, and Political Communication: An analysis of Jair Bolsonaro's tweets during the 2018 election campaign. *Brazilian journalism research*. 2021. №17. P. 596–627. DOI: 10.25200/BJR.v17n3.2021.1415. (date of access: 24.01.2023).
3. Seitkazin R. Political Communication and Influence Through Twitter. *PRO PUBLICO BONO – Magyar Közigazgatás*. 2020. №4. P. 94–105. DOI: 10.32575/ppb.2020.4.7 (date of access: 24.01.2023).
4. Skogerbø E., Larsson A.O. Comparing Twitter and Instagram as platforms for party leader communication: Findings from the 2017 Norwegian election. *First Monday*. 4 October 2021. Vol.26, №10. DOI: <https://dx.doi.org/10.5210/fm.v26i10.10638> (date of access: 24.01.2023).

5. Steblyna N. Azovska kryza ta ukrainska peredvyborcha kampaniia u Twitteri : formalnyi analiz politychnoho tekstu (na prykladi akauntu Petra Poroshenka). *Humanitarni vizii*. 2020. № 6(1). P. 14–20.

BILINGÜISMO EN EDUCACIÓN Y COMUNICACIÓN INTERCULTURAL

Vitalii STEPANOV¹ (Járkiv, Ucrania)

*¹ викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
vitaliy.a.stepanov@karazin.ua*

El bilingüismo generalmente se refiere al dominio de más de un idioma. Su nivel puede variar mucho y es más alto cuando el hablante considera su lengua materna el segundo idioma.

Este fenómeno se manifiesta principalmente entre las minorías lingüísticas cuando la segunda lengua se aprende a través de la primera. También el bilingüismo puede ser adquirido durante una larga estancia en el país extranjero, o cuando un niño nace en el entorno del idioma extranjero en el matrimonio internacional. Así, el bilingüismo ocurre de manera no sistemática e inconsciente. Por eso la habilidad de hablar los dos idiomas se forma tanto de manera independiente como con apoyo del idioma dominante. El bilingüismo se transmite de generación en generación cuando se mezclan los idiomas.

La necesidad de profundizar en la enseñanza de idiomas está determinada por la tendencia hacia la globalización en el ámbito económico, cultural y otros, lo que determina la tendencia hacia la integración de conocimiento en la educación.

La formación basada en bilingüismo proporciona acceso ilimitado a la información en diversas áreas temáticas, amplía las oportunidades de educación continua y mejora las posibilidades de integración en el mercado de especialistas paneuropeo. Además, contribuye a la mejora de la formación en idiomas y al aumento del nivel de competencia en lenguas extranjeras de los especialistas en campos específicos, porque tanto contribuye al desarrollo del aspecto intercultural en la educación como también aumenta significativamente la motivación en el aprendizaje de lenguas extranjeras. El aprendiente tiene la oportunidad de sumergirse profundamente en la cultura de otra nación, domina dos idiomas extranjeros y se adapta efectivamente en el espacio intercultural europeo.

PATRIOTISM IN A HUNGARIAN POEM AND ITS TRANSLATIONS INTO ENGLISH

Bálint SZELE¹ (Budapest, Hungary)

*¹ PhD, Associate Professor, English Department, Kodolányi János University,
bszele@kodolanyi.hu*

The paper deals with a well-known patriotic poem titled „Nem tudhatom...” [How others see...] and its translation into English, both because of its topicality (Russia’s aggression on Ukraine) and because of its long-standing literary value. The author of the poem, Miklós Radnóti, was a Hungarian Jewish poet (1909–1944), the poem was written and published in 1943–44. It has been translated into a number of languages, among them, English. The paper makes an attempt at analysing two available English translations, and determining to what extent a Hungarian poem can be translated into English. The presentation of the poem is also a tribute to Ukraine and the Ukrainian nation in these dark times.

Radnóti’s poem is the request of an outlawed citizen to his homeland in the days which we can probably call the darkest times of Hungarian history (including German Nazi, and then Soviet Stalinist occupation). The poem is free of great words and overarching metaphors: it presents the patriotism of the poet in clear and simple language, everyday images and simple events. Because of the poem being deeply rooted in Hungarian culture and history, attempts at its translation are difficult ventures. The paper is going to analyse two of the translations available, one by Thomas Ország-Land, the other by Péter Jósvai, having a look at the meaning, the imagery, and the formal characteristics of the original Hungarian poem and its translations.

НЕОБХІДНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ТРАДИЦІЙ ТА САМОБУТНОСТІ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ

Дана ТУРЧАНІНОВА¹ (Харків, Україна)

¹ викладач кафедри східних мов та міжкультурної комунікації факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, dana.borisova.ua@gmail.com

Мова та культура завжди були нерозривно пов'язані одне з одним. Мова є не лише засобом спілкування, але й основним носієм культури, традицій та історії народу, її прямим відображенням. Культура формується на основі традицій, звичаїв, вірувань та мистецтва народу. Ці елементи складають сукупність самобутності нації. Кожна мова містить унікальну систему лексики, граматики та стилістики, що відображає культурний досвід і спосіб життя певного народу. У Китаї, як і в інших країнах, мова є важливою складовою культурної спадщини, яка передається з покоління в покоління, вона є надзвичайно важливою для збереження ідентичності народу.

Китайська мова має багату історію та культуру, що відображено в лексиці, граматиці та фразеології. Особливості китайської культури такі, як поклоніння предкам, повага до старших, використання ієрогліфів та каліграфія, мають велике значення при перекладі текстів з китайської мови. Якщо переклад не враховує ці елементи, він може бути спотвореним та неправильним. Однією з головних особливостей китайської мови є її ієрогліфічна система, яка складається з тисяч символів. Ці символи не лише передають значення слів, але й мають глибокий культурний зміст. Наприклад, ієрогліф «福» означає «щастя», але також є важливим символом китайського Нового року. Тому, коли ми перекладаємо китайський текст на іншу мову, ми повинні зберігати не лише значення слів, але й їх культурний зміст, що закладений, зокрема, і в ієрогліфах, а також – в ідіомах та крилатих висловах.

Узагальнюючи, мова є прямим відображенням та продовженням культури народу. Культура впливає на процес перекладу, і перекладач повинен зберігати ці особливості та традиції під час своєї роботи для того, щоб зберегти цінність та унікальність культурної спадщини народу, навіть за умови, що переклад на китайську мову може бути складним завданням через культурні різниці та особливості. Збереження національних традицій та самобутності у китайській мові при перекладі є особливо важливим, оскільки китайська культура має довгу історію та

багату традиційну спадщину.

ЛІТЕРАТУРА

1. Лозова О. М. Психологічні аспекти засвоєння іноземної мови: Навчально-методичний посібник. – К.: , 2010.–143 с.
2. Синиця І. О. Психологія усного мовлення / Синиця І.О.– К.: Рад.школа, 1974. – 206 с.
3. Гобова, Є. В. (2019). Проблеми передачі китайських слів засобами української мови. Київ: Інститут сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України.

SEL ACTUALIZATION OF THE CONCEPT RESILIENCE: A LANGUAGE TEACHING DIMENSION

Galina UTKINA¹, Iuliia SHAMAIEVA² (Kharkiv, Ukraine)

¹ старший викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, galinautkina@karazin.ua

² кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри іноземних мов професійного спрямування факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, iuliashamaieva@karazin.ua

Under the current war circumstances, developing healthy resilience, building up and reconstruing the multi-dimensional concept RESILIENCE, which is the subject matter of our research, in a variety of its semiotic representations has become pivotal to language students' success both in academic and life terms, which explicates the linguodidactic topicality of our work. Difficult situations, unsafety, uncertainty emerge at any point, causing students to experience multiple stressors, suffer from setbacks and obstacles that demoralize or even derail them. In this connection, the aim of the present project is within the framework of the social-emotional learning (SEL) and linguocognitive paradigms to come up with and implementationally analyze a resilience developing foreign language program to deal with students' elevated stress levels and to provide them with tools and mechanisms to be able to get adapted and tackle issues that arise without anxiety, depression or unhealthy coping strategies.

Focusing on the philosophical, social, psychological, cognitive and linguocultural peculiarities of resilience as essentially managing distributed human stress response systems, we have realized the above aim in terms of

designing a multi-facet immersive program system of methods to practice resilience and to actualize the corresponding concept intersemiotically in the multimodal ecology of teaching foreign languages from a social-emotional learning cognitive-discursive perspective. This SEL program strongly enhances intensifying students' resilience through such linguodidactic components as promoting positive emotions, emphasizing a sense of competence, teaching the value of health and well-being, encouraging goal setting, improving problem-solving skills, keeping things in perspective, making peer to peer connections, sharing, cultivating mindfulness.

ПОВЕРНЕННЯ ДО ДЖЕРЕЛ: НАЦІОНАЛЬНІ ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНИ В ПЕРЕКЛАДІ ДМИТРА ФЕДОРЕНКА

Ольга ФЕДОРЕНКО¹ (Кривий Ріг, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, м. Кривий Ріг, *olgafedorenko7@gmail.com*

Д. Т. Федоренко вперше переклав сучасною українською літературною мовою Остромирову Євангелію-Апракос – першу датовану книгу (1056–1057 рр.) на пергаментних аркушах з телячої шкіри [4]. Над перекладом, який Дмитро Федоренко вважав вершиною своєї дослідницької діяльності, науковець працював, не шкодуючи ні сил, ні часу, ні знань. Робив це безкоштовно, розуміючи, що повертає рідному народові його святиню. Нарешті 1997 року був завершений і відправлений у видавництво машинопис рукопису об'ємом 252 сторінки «Остромирове Євангеліє-Апракос, 1056–1057 рр. Переклад, науковий коментар, післямова Д. Т. Федоренка».

За визначний внесок у роботу на просвітницькій ниві і сприяння патріотичній справі по відродженню духовності та побудови в Україні єдиної Помісної Православної Церкви Патріарх Київський і всієї Руси-України Філарет у 1998 році нагородив Дмитра Тимофійовича Федоренка своєю Благословенною грамотою [5, с. 77].

ЛІТЕРАТУРА

1. Федоренко Д. «Велесова книга» – найдавніший літопис України: навчальний посібник з українознавства і рідної літератури. Київ : Бібліотека українця, 1999. 160 с.
2. Федоренко Д., Гузенко Ю. Листи з античної України. Сенсаційні свідчення, наукові гіпотези, історичні доведення про першоукраїнську писемність. Київ: Бібліотека українця, 1997. 176 с.

3. Федоренко Д. Спочатку був Дажбог... Про що розповідає першоукраїнський літопис Велесова книга: етнопедагогічні та історичні есе. Кривий Ріг: Бібліотечка «Саксагані», 1994. 85 с.
4. Федоренко Д. Унікальна пам'ятка духовності українців Остромирове Євангеліє 1056 – 1057 років. *Актуальні проблеми духовності* : зб. матеріалів науково-практичної конференції в Кривому Розі. Кривий Ріг, 1995. С. 146–149.
5. Федоренко О. Б. Добросій: Документи та матеріали про учителя, кандидата педагогічних наук, доцента, відмінника народної освіти України Дмитра ФЕДОРЕНКА. Кривий Ріг, 2005. 208 с.

THOMAS NASHE'S PATRIOTISM: SPECIFICITY AND FICTIONAL REPRESENTATION

Liudmyla FEDORIAKA¹ (Kryvyi Rih, Ukraine)

*¹ кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри перекладу і слов'янської філології Криворізького державного педагогічного університету,
fedoryaka.lyudmila@gmail.com*

Both the personality and the works of the Elizabethan sharp-tongued satirist Thomas Nashe (1657-1601?) are nowadays well-known to the world Renaissance scholars. His famous novel «The Unfortunate Traveller» and numerous pamphlets are considered to have been investigated the most carefully (R. B. McKerrow [13], E. A. Baker [7], G. Hibbard [12]) Ch. Nicholl [14], J. Stean [17], L. Pryvalova [1], L. Fedoriaka [2], etc.). In recent times, researchers have focused on some special aspects of Th. Nashe's works [3;4;5;6;8;10], peculiar relationships of this writer with other men-of-letters (W. Shakespeare, G. Harvey [16], K. Marlow [9], etc). Meanwhile, many other issues of his prose still require a detailed analysis.

One of them is his patriotism. Scholars never even mention about it. The aim of this paper is to prove that Th. Nashe-satirist was also a great patriot of his country. In my opinion, his critical consideration of defects and vices was based on his patriotic imperatives. Nashe was ultimately indifferent to the destiny of the country where he witnessed various problems; hence he criticized crucial issues to draw compatriots' attention to them, to make them feel conscious of having mistakes and to stimulate people to get rid of them. So Nashe's satire mirrors his patriotism as it functions «as a means to correct social abuses» [15, p. 90]. Consequently, in his particular manner, Nashe called to significantly change England and Englishmen.

The way of T. Nashe's realization of the patriotic intentions is worthy separate speaking about. Having explored his works from this point, I can assume that Nashe uses two mechanisms to verbalize himself as a patriot: *personal* or *civil* (via his personal factors) and *professional* or *textual* (via satirical credo of his fiction).

His «*civil*» patriotism is in his respectful attitude to St. John's College in Cambridge («Anatomy of Absurdity»), in his genuine interest in history of the country («The Unfortunate Traveller»); in his literary activity under the plague circumstances («Summer's Last Will and Testament»), in his convinced protestant views («An Almond for a Parrot»), in his sincere support and greetings of the English Army when it beat the Spanish Armada in 1588 («Pierce Penniless»); his «*professional*» patriotism in his explicit satirizing moral principles of the English society and particular events in cultural, political, religious spheres («Pierce Penniless», «Christ's Tears over Jerusalem», «The Choice of Valentines», etc).

Th. Nashe's great human quality of being a patriot of England is expressed in two ways in his satirical prose fiction. On the one hand, it is in his true interest, sympathy, care, excitement, pain, etc.; on the other hand, it is coded in his powerful critical representation of the social imperfect phenomena and vices of Englishmen.

REFERENCES

1. Привалова Л. П. Основные жанровые особенности модификаций английского романа последней трети XVI века : дис. ... канд. филол. наук: 10.01.01. Днепропетровск, 1987. 214 с.
2. Федоряка Л. Д. Творчі пошуки Томаса Неша-сатирика в культурному контексті англійського Ренесансу : дис. ... канд. філол. наук: 10.01.04. Запоріжжя, 2009. 238 с.
3. Федоряка Л. Д. Апологетика театру у творчості Томаса Неша (1567–1601?). *Матеріали Міжнародної наукової конференції «Сонячні кларнети: танець, музика, театр у літературних проєкціях»* (м. Бердянськ, 23–24 вересня 2021 р.). Бердянськ : БДПУ, 2021. С. 168–173.
4. Федоряка Л. Д. Історичні постаті в художньому просторі творів Т. Неша. *Матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Література й історія»* (м. Запоріжжя, 17–18 листопада 2022 р.). Запоріжжя : ЗНУ, 2022. С. 302–309.
5. Федоряка Л. Д., Клименко І. М. Томас Неш – Не сатирик: образ

«чорної смерті» в його поезіях. *Філологічні трактати*. Суми : СумДУ, 2022. Том 14, № 2, 2022. С. 126–140.

6. Федоряка Л. Д., Ревенко В. В. Художня репрезентація пандемії в романі Томаса Неша «Невдалий мандрівник». *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. Ужгород, 2022. Вип. 1 (47). С. 114–123.

7. Baker E. A. *The History of the English Novel: in 10 vol.* London, 1929. V.2: *The Elizabethan Age and After*. 1920. 305 p.

8. Bennet K. A. Red Herring and ‘the Stench of Fish’: Subverting “Praise” in Thomas Nashe’s “Lenten Stuff”. *Renaissance and Reformation*, 2014. 37 (1). Pp. 87–110.

9. Hadfield A. Marlow and Nashe. *English Literary Renaissance*. 2021. 51 (2). Pp. 190–216.

10. Hadfield A. Lenten Stuff: Thomas Nashe and the Fiction of Travel. *The Yearbook of English Studies Vol. 41, No. 1, Travel and Prose Fiction in Early Modern England (2011)*. Pp. 68–83.

12. Hibbard G. *Thomas Nashe. A Critical Introduction*. London, 1962. 262 p.

13. McKerrow R. B. *The Works of Thomas Nashe: in 5 vol.* Oxford, 1958–1966.

14. Nicholl Ch. *A Cup of News: The Life of Th. Nash*. London and Boston, 1984. 342 p.

15. Rowe E. Satire, What Is It Good For? *Exploration in Renaissance Culture*. 2022 (48). С. 90–119.

16. Sohmer S. Nashe and Harvey in Illyria. *Reading Shakespeare’s mind*. Manchester: Manchester University Press, 2017. Pp. 110–126.

17. Stean J. B. Introduction. *The Unfortunate Traveller and other Works* / [ed. by J. B. Stean]. London, 1985. Pp. 3–44.

НУЛЬОВИЙ МЕРИДІАН ЯК ЗНАК ПРОБЛЕМАТИЗАЦІЇ МЕЖ У ГЛОБАЛЬНОМУ СВІТІ. «РАДІО НІЧ» ЮРІЯ АНДРУХОВИЧА

Галина ХОМЕНКО¹ (Харків, Україна)

¹ кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, galkhom12@gmail.com

До філософій глобального світу, які в другій половині минулого століття дістали апорійну деконструктивну оптику асиметрії *différence / différAnce* Жака Дерріда, сучасна художня література додає особливі нюанси й відтінки.

Свідченням цього є акустичний роман Юрія Андруховича «Радіо Ніч» (2020). Можливість нюансованості тут задає нульовий меридіан чи радше його проблематизація як зручного (умовного) знаку початку відліку часу: нульовий меридіан позначає атопічний острів, де міститься типова елітарна європейська в'язниця. З обмеженої (чотири стіни) гетеротопії не тільки по-іншому сприймаються традиційні уявлення про єдність і цілісність центру й початку, як і їх культурних, соціологічних, етнічних, національних, політичних корелятив. Інакшість переживання меж і розрізненень демонструє «нульова» географія океанів та морів, темні води яких утворюють проблематичну територію, однаково чужу в'язню і гомогенну його Я (як лаканівські *autre / Autre*), що розгортається в історіях жінок із до неможливості символічними іменами А-ні-та / А-ні-ма або відомих чоловіків-антитез Вальзера / Вольтера. Перехід від абсолютного слуху, співмірного з даром реакції на легкий порух на сцені води, до абсолютного тинітусу, можливі аналоги якого аудіопекло, безкінечний у своїй тривалості вибух шумової ганати, не покликаний абсолютно уніфікувати поліголосся світу: він проблематизує унікальність кожного виконавця рок-музики, якими заповнює час своїх / чужих (тих, хто дійшов межі серед тотальної ночі й смутку, сповнений тривоги, відчуття безвиході й безсоння) приречений на довічне ув'язнення піаніст Майдану.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрухович Ю. Радіо Ніч: Роман. Чернівці: Видавець Померанцев Святослав, 2022. 456 с.

2. Дерріда Ж. Позичії. Бесіди з Анрі Ронсом, Юлією Крістевою, Жаном-Луї Удбіном, Гі Скарпетта / упоряд. К. Сігов; пер. А. Ситник. Київ: Дух і Літера, 1994. 160 с. (Серія «Дух і Літера»).
3. Derrida J. L'écriture et la différence. Paris: Éditions du Seuil, 1967. 440 p.

ГАСТРОНІМИ ЯК ІНДИКАТОРИ НАЦІОНАЛЬНОГО ТА ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНОГО (на прикладі сучасної французької прози)

Тетяна ЧЕРКАШИНА¹, Сімона МЕРКАНТІНІ² (Харків, Україна)

¹ доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, tetiana.cherkashyna@karazin.ua

² доцент кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, s.mercantini@karazin.ua

Гастроніми є лінгвокультуремами, які є яскравими індикаторами національного та інтернаціонального в ментальній картині світу. Як лінгвокультурні концепти вони відображають специфіку національної свідомості, мислення людей певної національної, культурної, мовної спільноти. Нерідко гастроніми стають джерелом стереотипів – національних, соціокультурних.

У літературі гастроніми увиразнюють часопросторові характеристики літературних творів, стають додатковим засобом характеристики персонажів, водночас вони стають індикаторами віднесення головних героїв творів до певної національної, культурної, соціальної спільноти. Часто вживаними густативи є в літературі регіоналізму, бо дають можливість чи не найповніше розкрити місцевий колорит, особливості локального регіонального життя, психотип місцевих людей. Автобіографічна тетралогія 'Спогади дитинства' Марселя Паньоля, одного з найяскравіших представників французької літератури регіоналізму, рясніє описами провансальських страв, їх найтонших густативних характеристик, технологій їх приготування, процесів відбору та збирання інгредієнтів. Зі сторінок його спогадової тетралогії постає справжня кулінарна енциклопедія типової провансальської кухні.

Частина суто гастронімів може виходити за межі локальної гастрокультури і переходити в розряд інтернаціональних гастронімів-стереотипів (як наприклад, суші, піцца чи гамбургери). Цікаве осмислення цього феномену можна віднайти в сучасній французькій

романістиці. Так, головний герой роману 'Ласощі' Мюріель Барбері, відомий кулінарний критик, рефлексує з приводу особливостей національних типів харчування. Розміри порцій, обрання страв за принципом 'типові для місцевої кулінарної традиції' / 'нетипові для місцевої кулінарної традиції', 'здорові' ('корисні') / 'нездорові' ('шкідливі'), 'висока кухня' (складна) / 'звичайна кухня' (проста, невибаглива) та ін., культура їх споживання, на думку головного героя, дуже добре характеризує не лише окремих національних представників (типових французів, типових американців і т. ін.), а й націю загалом. Для прикладу він досліджує французьку кухню, зіткану з численних регіональних гастрономів, більшість з яких можна приготувати лише суто з місцевих регіональних продуктів, і водночас для неї типовим є існування 'високої кухні', яка є невід'ємною складовою французького гастрономічного життя і вже давно вийшла за межі суто Франції, ставши світовим гастрономічним надбанням.

При цьому, існування власної потужної національної гастросистеми не виключає входження в неї іншокультурних елементів, які сприймаються як екзотичний, інтернаціональний гастрономічний сегмент. У багатьох сучасних французьких романах таким іншонаціональним вкрапленням найчастіше стають елементи японської, американської та італійської кухні. Герої сучасних французьких романів раз у раз паралельно з типовою національною кухнею споживають суші, сашімі, гамбургери, піццу й пасту карбонара. Головний герой роману 'Ласощі' Мюріель Барбері неодноразово рефлексує з приводу того, що самі страви, процес їх приготування та споживання корелюють з укладеним стилем і образом життя, світосприйняття тієї чи іншої нації – мінімалізм японського, демократизм американського, ускладненість і вишуканість французького стилів життя і кулінарних традицій.

Часом головні герої сучасних французьких романів намагаються вийти за межі стереотипного сприйняття своєї нації через типові для її культури гастроніми. Герої роману Амелі Нотомб 'Ні Єва, ні Адам' протягом твору раз у раз руйнують стереотипи національних культурних вподобань представників різних народів. Головна героїня, бельгійка, космополітка, щоразу обирає для споживання виключно традиційні японські страви, у той час як її наречений, типовий японець з поважної токійської родини, надає перевагу інтернаціональним гастрономімам, виключаючи з них суто японські суші та сашімі, бо, за його словами, 'уже наївся тої японщини'. Тим самим, представник типової закритої японської етноспільноти через свої кулінарні вподобання намагається інтернаціоналізуватися, натомість

космополітична європейська дівчина через обрання суто місцевих гастрономів намагається локалізуватися, раз у раз наголошуючи, що ці гастрономі є доступними лише в закритій для світу японській кухні і їх годі шукати навіть у найвишуканіших та найдорожчих ресторанах світу.

THE NEW YORK GROUP **AND THE UKRAINIAN POETRY OF ÉMIGRÉS**

Iryna SHYLNKOVA¹ (Lecce, Italia)

¹*Docente a contratto, Università del Salento, iryna.shylnikova@unisalento.it*

Emigration literature, generally considered as a component of the vast movement of national literature, is a phenomenon of a complex psycho-aesthetic nature, combining in its codes and images the irrational and emotional sphere of ethnos, the sense of belonging to an ethnic group and the embodiment of archetypal memory.

As for the authors of Ukrainian emigration literature, most of them are refugees *stricto sensu*, having found themselves facing an existence outside their homeland against their will. The places where they find themselves living are thus subjected to new meanings and interpretations, invested as they are by the conceptual categories of “anti-space”, “alien experience”, “differentness” and “otherness”, even in the projection of an eternal dialogue with their country of origin.

In this regard, an extremely interesting phenomenon is represented by the literary production of *The New York Group* (*N’ju-Jorks’ka grupa*), founded in 1958 by Ukrainian émigré poets Vira Vovk, Bohdan Boychuk, Zhenia Vasylykivska, Emma Andijewska, Yuriy Tarnawsky, Bohdan Rubchak and Patricia Kylyna. The cenacle, which gives voice to the Ukrainian diaspora in the USA, is a truly cross-national literary group, bringing together authors who, despite the unambiguous geographical reference in the group’s name, were spread across three different continents, North America, South America and Europe.

In the scenario of contemporary Ukrainian literature, the New York Group is therefore a unique phenomenon whose activity stemmed from the need to bring Ukrainian poetry to new level through the synthesis of the literary and poetic traditions of its origins and the styles and forms of modernity. The poets of the Group were united by an aesthetic of free verse and a unique creative style in line with contemporary modernism and existentialism. The production of the group, which was far broader than what a single trend could offer,

combined motifs from magic realism, neo-mythologism and, above all, the imaginative component of Ukrainian national archetypes.

Starting from the study of the context within which the Group developed and the phases that marked its formation and evolution, this paper will analyse the production of the authors belonging to it, who despite their great heterogeneity, shared a common aesthetic and poetic style that has exerted a strong influence on contemporary Ukrainian literature.

РЕТРОСПЕКЦІЯ НА СТОРІНКАХ ЖУРНАЛУ «ВІТЧИЗНА»: (НА МАТЕРІАЛІ ПОЕМИ «ДОРОШЕНКО» І. КАЛИНЕЦЬ)

Марина ШТОЛЬКО¹ (Київ, Україна)

*¹ завідувача науково-інформаційного відділу Інституту літератури
ім. Т. Г. Шевченка НАН України, shtolko@ukr.net*

У сучасному літературознавстві творчий доробок Ірини Калинець неодноразово привертав увагу дослідників (Г. Райбедюк [3], Л. Топчій [6] тощо).

Ретроспекція – «погляд у минуле, аналіз минулих подій, вражень і т. ін.» [4]. О. Салата наводить наступне визначення методу ретроспекції: «звернення до минулого, перегляд подій з метою глибокого вивчення, розуміння, а найчастіше – постановки нових акцентів» [5, с. 45]

В центрі поеми – гетьман Правобережної України Петро Дорошенко. За словами І. Калинець, «Дорошенко не конкретна особа, а просто символ гетьмана України» [1, с. 2]. Дорошенко в поемі І. Калинець подається нестандартним чином. Повністю відсутні портретні деталі. Наявні лише емоції, дії, дотична топоніміка, історичні постаті, історичне тло.

В поемі відсутня чітка історична фабула. «Це настрій, туга, це наш в'язничний біль за Україною, вкраплений у візію минувшини. А можливо, й незбагненне передчуття дороги вигнання Дем'яна Многогрішного на Забайкалля» [1, с. 2], – пише поетеса у передмові до власної поеми, опублікованої у журналі «Вітчизна» в 1992 р.

Загалом І. Калинець емоційно оприявнює біографічні віхи з життєпису гетьмана, вдається до інтертекстуальності, обігруючи відомі рядки з народної пісні «Ой на горі та жінці жнуть».

Зрада подається І. Калинець як один з вагомих елементів ретроспективного тексту поеми «Дорошенко». Авторка вдається до

фіксації та відтворення зради в особистісному та національному масштабах.

На особистісному рівні – це зрада другої дружини Петра Дорошенка Єфросинії Яненко-Хмельницької. Епітет «небачена» кількісно інтенсифікує концепт «подружньої зради», акцентуючи на ньому увагу, підкреслюючи його негативне аксіологічне значення.

Зрада проявляється і на більш високому щаблі – на державному рівні. Факт зради Многогрішного, який перейшов під протекторат Москви, трактується за допомогою тавтології: «І зрада, зрадніша над зраду, лукавша жінки і страшніш, встає в пекельному вогні, підвівши голову парадно...» [1, с. 4]. І. Калинець використовує морфемний інтенсифікатор та прийом гіперболізації, утворений шляхом повторення однокореневих слів.

Авторка змальовує цю ситуацію крізь біблійну призму: «Розпродано, запродано за Юдин стертий гріш...» [1, с. 3].

Ретроспекція як спосіб побудови ліричного сюжету надає поемі рис історичної оповіді.

На формальному рівні ретроспекція втілюється в прийомі повтору: сюжетного (неодноразове повернення в простір Чигирин), стилістичного (повтор окремих лексем, анафора), ритмічного.

Національне оприявнюється поетесою через використання елементів фольклору, топоніміки, історичних постатей.

І. Калинець розширює змістовий обсяг традиційного вертепного сюжету. Здійснює своєрідну контамінацію, поєднуючи різнорідний матеріал, а саме: звичні рядки з колядок, опис колядників, натяки на царя, вираження туги за батьківщиною, у нову смислову у художню структуру. Трансформований опис вертепу набуває форми концентрації національної пам'яті.

Відзначимо заміну традиційного рефрену-закликання.

Мотив «лютої чужини», «втрати батьківщини» витісняє провідний колядковий мотив радості від народження Ісуса.

Основними дійовими особами вертепу поеми «Дорошенко» є звіздар, янголятко, цар Ірод.

У віруваннях слов'ян сонце вважалося життєдайним началом. І. Калинець змальовує сонце у небезпечно-загрозливих відтінках.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калинець І. Дорошенко // Вітчизна. 1992. № 10. С. 2–13.
2. Мороз Л. Триєдиність як основа універсалізму: (національне – загальнолюдське – духове) // Слово і час. 2002. № 3. С. 22–32.
3. Райбедюк Г. Історіософський дискурс у спадщині Ірини Калинець / Галина Райбедюк, Марина Вельчева // Проблеми становлення української державності: (до 25-ї річниці Незалежності України): зб. наук. праць : матеріали наук.-практ. конф. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2016. С. 99–106.
4. Ретроспекція // Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/retrospekciya>
5. Салата О. Ретроспекція постаті Тараса Шевченка в окупаційній пресі 1941–1944 рр. // Україна у світовій історії. 2014. № 3 (52). С. 4–52. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/7274/1/O_Salata_YYVI_IS.pdf
6. Топчій Л. М. Синтаксичні маркери експресивності в мові Ірини Калинець // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія. 2015. Вип. 19 (2). С. 58–60.

ГОЛОСОВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОДОЛАННЯ ДИСТАНЦІЇ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ОНЛАЙН

Інга ЯЦЕНКО¹ (Харків, Україна)

*¹ старший викладач кафедри романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
inga.iatsenko@karazin.ua*

В суворих умовах війни та третього року дистанційної роботи дуже актуальною залишається потреба подолання обмежень, що позбавляють учасників освітнього процесу можливості прямого мотивуючого та ефективного спілкування. Одним з корисних та зручних інструментів сучасних соціальних мереж є швидке та містке голосове повідомлення – функція, що позбавляє необхідності нудного друкування та оптимально підходить для виконання багатьох учбових завдань в режимі дистанційної роботи.

Такими видами роботи є, наприклад, опанування навичок вимови, читання, відмінювання неправильних дієслів, написання тренувальних диктантів та перекладів для асинхронної підготовки, або в ситуації форс-мажору з електропостачанням. Інструмент дозволяє студенту надіслати викладачеві персональним повідомленням запис свого читання

фонетичних вправ, іншомовних текстів, переказів, розповідей, відповідей на питання за текстом або аудіо та відеоматеріалами. На ці індивідуальні розлогі відповіді не витрачається дорогоцінний час колективного заняття, потрібний для динамічної інтерактивної роботи. В свою чергу викладач має змогу використати такий спосіб передачі інформації для виправлень всіх типів помилок, загальних та персональних рекомендацій, пояснень, уточнень, зауваг. Зручно розміщувати в колективному чаті зразки читання дієслівних форм, словосполучень та текстів, позбавляючи студентів сумніву щодо правильної вимови. Корисною можливістю є надання домашнього завдання з детальним поясненням особливостей його виконання, без витрачання на це часу на занятті, а також без зайвих повторень у разі неуважного прослуховування з боку деяких студентів. Голосове повідомлення можна у будь-який час і неодноразово прослухати, аби уточнити спосіб виконання завдання.

Отже, голосове повідомлення є легким та сприятливим способом асинхронного педагогічного діалогу, що розкриває тісні рамки аудиторної комунікації, економить загальний час групи, вкупі з можливістю індивідуального підходу для корекції навичок та деталізації численних мовних нюансів. Це гуманний спосіб роботи, з повагою до ритму, зайнятості та потреб кожного учасника процесу навчання. Голоси людей долають відстань та відсутність, створюючи теплу, довірчу та зичливу атмосферу, безцінну для спілкування та пізнання.

Accents and Paradoxes of Modern Philology

ISSN 2521-6481

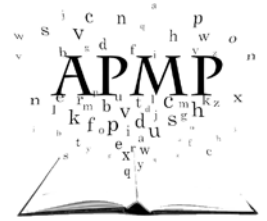
Міжнародний науковий електронний журнал

<http://periodicals.karazin.ua/accentsjournal>

Email: editor.accents@karazin.ua

Facebook: _

<https://www.facebook.com/AccentsandParadoxesModernPhilology>

Видавець – кафедра романо-германської філології факультету іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Місія журналу – об'єднати пошуки науковців навколо культурологічного ракурсу дослідження літературних текстів.

Мова публікацій – англійська, іспанська, італійська, німецька, французька.

До складу міжнародної редколегії входять 8 іноземних докторів (Італія, Іспанія, Мексика, Польща, Словаччина, Угорщина), 8 докторів наук та 4 кандидати наук з України.

Статті проходять подвійне сліпе рецензування, перевірку на наявність текстових запозичень з інших джерел й публікуються у відкритому доступі лише в електронному варіанті.

Періодичність видання – 1-2 рази на рік. У поточний номер статті приймаються до 15 вересня кожного календарного року.

Вимоги до оформлення статей розміщено на сайті журналу <http://periodicals.karazin.ua/accentsjournal>

З усіх питань щодо публікації статті в журналі «Accents and Paradoxes of Modern Philology» можна звертатися до випускового редактора за електронною адресою: editor.accents@karazin.ua

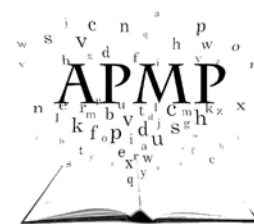
Щиро запрошуємо до співпраці!

ACCENTS AND PARADOXES OF MODERN PHILOLOGY

ISSN 2521-6481

[DOI: 10.26565/2521-6481-XX-X](https://doi.org/10.26565/2521-6481-XX-X)

**International Scientific Peer Reviewed
Open Access Electronic Journal**

<http://periodicals.karazin.ua/accentsjournal>

Email: editor.accents@karazin.ua

Facebook: _

<https://www.facebook.com/AccentsandParadoxesModernPhilology>

Founder and Publisher: V. N. Karazin Kharkiv National University, School of Foreign Languages, Department of Roman and German Philology.

Journal`s mission is to consolidate the scientific efforts interested in accentuating the culturological aspect in philological research.

Languages – English, German, French, Italian, Spanish.

Frequency – 1-2 issues per year.

The international editorial board consists of 8 foreign Doctors of Science (Italy, Hungary, Mexico, Poland, Slovakia, Spain) 8 Doctors of Science and 4 Doctors of Philosophy from Ukraine.

Every article undergoes a double-blind peer-review in terms of two months after its submission to the Editorial Board. All articles undergo the mandatory plagiarism check using the plagiarism online detector Strikeplagiarism.com. The journal 'Accents and Paradoxes of Modern Philology' practices a policy of open access to published content according to the principles of the *Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities*. The end user is granted access to the journal content for free.

In the current issue, articles are accepted until September 1 of each calendar year.

Requirements for articles are posted on the journal's website <http://periodicals.karazin.ua/accentsjournal>

For all questions about the publication in the journal «Accents and Paradoxes of Modern Philology», please contact the editor by e-mail: editor.accents@karazin.ua

We sincerely invite you to cooperate!

Наукове видання

Художні феномени в історії та сучасності
(«ГЛОБАЛЬНЕ ТА САМОБУТНЄ: КОМПОЗИЦІЯ ЧИ ОПОЗИЦІЯ?»)

Тези доповідей
ІХ Міжнародної наукової конференції
(7 квітня 2023 року, м. Харків, Україна)

Англійською, іспанською, італійською, китайською,
німецькою, українською, французькою мовами

Відповідальні за випуск:

Сімона МЕРКАНТІНІ

Ігор ОРЖИЦЬКИЙ

Тетяна ЧЕРКАШИНА

Технічний редактор:

Михайло БОНДАРЕНКО

Підписано до друку 03.04.2023. Формат 60x84/16. Папір офсетний.

Ум. друк. арк. 8,31. Наклад 200 прим. Зам. № 107/23

Видавець і виготовлювач

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна,

61022, м. Харків, майдан Свободи, 4.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3367 від 13.01.09

Видавництво ХНУ імені В. Н. Каразіна

Тел. 705-24-32